

Janne Väisänen

HYVINVOINTIA, OSALLISUUTTA JA KAUPUNKIKEHITYSTÄ TAMPERELAISESTA KANSALAISKULTTUURITOIMINNASTA

Teoriaohjaava sisällönanalyysi kansalaiskulttuuritoimijoiden
haastatteluista

TIIVISTELMÄ

Janne Väisänen: Hyvinvointia, osallisuutta ja kaupunkikehitystä tamperelaisesta kansalaiskulttuuritoiminnasta – Teoriaohjaava sisällönanalyysi kansalaiskulttuuritoimijoiden haastatteluista
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelma
1/2022

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan minkälaisia merkityksiä tamperelaiset, omaehtoista kulttuuritoimintaa harjoittavat henkilöt liittävät toimintaansa. Kansalaiskulttuuritoiminnalla tarkoitetaan kaupunkilaisten omaehtoisesti järjestämää, suhteellisen niukoin resurssin toteutettua ”ruohonjuuritason” toimintaa, joka kietoutuu eri taiteiden muotojen ympärille. Tutkimuksellinen mielenkiinto suuntautuu sekä kansalaiskulttuuritoimijoiden henkilökohtaiselle elämäntilanteelle kohdistuviin merkityksenantoihin että heidän näkemyksiinsä toiminnan merkityksestä laajemmin kaupunkiyhteisölle ja kaupunkiympäristöön. Kyseisiä aihealueita vastaavina tutkimuskysymyksinä ovat *”Mitä kansalaiskulttuuritoiminta merkitsee sitä harjoittaville tamperelaisille?”*, ja *”Miten kansalaiskulttuuritoimijat kuvaavat toimintansa vaikutuksia Tampereen kaupunkiympäristöön?”*. Tutkimuksen inspiraationlähteitä ovat mediassa esillä ollut julkinen keskustelu Tampereen kaupunkiorganisaation ja tamperelaisten kulttuuritoimijoiden välillä kulttuuritoiminnan tiloihin kohdistuneista päätöksistä, sekä kansalaisosallistumisen tieteellinen keskustelu, jonka taholta on esitetty jatkotutkimuksen tarvetta kansalaisosallistumisen yhteydestä hyvinvointiin ja yhteiskuntakehitykseen. Vaikka tutkimus ei kohdistu suoraan kulttuuritoiminnan tiloista käytävään keskusteluun, kertoo se siitä tärkeydestä ja niistä merkityksistä, joita omaehtoista kulttuuritoimintaa harjoittavat kokevat ja liittävät toimintaansa.

Tutkimusaineisto kerättiin haastattelemalla tamperelaisia kansalaiskulttuuritoimijoita talvella 2020. Aineisto koostui kolmesta kasvokkain toteutetusta yksilöhaastattelusta ja yhdestä etänä toteutetusta sähköpostihaastattelusta. Haastattelut olivat muodoltaan puolistrukturoituja teemahaastatteluita, joten haastattelutilanteet etenivät teemoitettua kysymysrunkoa myötäillen. Analyysitapana käytettiin teoriaohjaavaa sisällönanalyysia, sillä sen nähtiin soveltuvan parhaiten kansalaiskulttuuritoimijoiden antamien merkityksien tarkasteluun ja teorian yhdistämiseen.

Tutkimuksen tulokset jakautuvat tutkimuskysymyksien mukaisesti kahteen osioon, joita molempia ilmentävät ala- ja ylätasoin kuvatut taulukot. Tutkimus esittää vastauksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseen, että kansalaiskulttuuritoimijat tavoittavat toiminnallaan hyvinvointia ja osallisuutta, mikä perustuu toimintaan sisältyvään itsensä toteuttamiseen, yhteisöllisyyteen ja sosiaalisuuteen sekä inhimillisen pääoman kertymiseen. Jälkimmäiseen tutkimuskysymykseen vastauksena tutkimus esittää, että tarjotessaan kaupunkilaisille osallistumismahdollisuuksia kulttuuritoimintaan, tukiessaan kaupungin muita kulttuuritoimijoita ja lisätessään viihtyvyyttä sekä ajanvietto- ja toimintatapoja, kansalaiskulttuuritoiminnalla on kaupunkiympäristöä muovaava ja kehittävä vaikutus. Tutkimuksen aineiston perustuessa pelkästään kansalaiskulttuuritoimijoiden haastatteluihin, toiminnan kaupunkikehityksellinen tarkastelu pohjautuu vain heidän sanomaansa. Tähän pohjautuu myös tutkimuksessa esitetty jatkotutkimuksen tarve: kansalaiskulttuuritoiminnan yhteyttä kaupunkikehitykseen voitaisiin tutkia kohdistuen katse sen toimintaympäristöön sekä osallistuviin kaupunkilaisiin, jotka eivät ole toimintaa johtavassa tai organisoivassa asemassa.

Avainsanat: kansalaiskulttuuritoiminta, hyvinvointi, osallisuus, yhteisöllisyys, kaupunkikehitys, sisällönanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO	1
1.1 Aiempi tutkimus	3
1.1.2. Osallistuminen, osallisuus ja kaupunkikehitys	3
1.1.3. Pääomalajit	6
1.1.4. Hyvinvointi.....	8
2. METODI	10
2.1. Aineistona puolistrukturoidut haastattelut	10
2.2. Tutkimusmenetelmän kuvaus.....	11
2.3. Analyysiprosessi.....	12
2.4. Tutkimuksen eettisyydestä	12
3. TULOKSET	14
3.1. Kansalaiskulttuuritoiminnan merkitykset toimijalle	14
3.2. Kansalaiskulttuuritoiminnan vaikutus kaupunkiympäristöön.....	24
4. JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUS	31
LÄHDELUETTELO	33
LIITTEET	
LIITE 1. Tutkimuksen esittelylomake	
LIITE 2. Tutkimuslupalomake	
LIITE 3. Haastattelurunko.....	

1. JOHDANTO

Tampereella on pitkät perinteet kansalaislähtöisestä kulttuuritoiminnasta alkaen 1900-luvun alun työväenliikkeiden järjestämästä harrastetoiminnasta aina tämän päiväisiin do-it-yourself-henkisiin kulttuuritapahtumiin saakka. Kaupunkia onkin epävirallisesti luonnehdittu Suomen vaihtoehtokulttuuripääkaupungiksi ja sen monenkirjavia muotoja ei voi olla huomaamatta kaupunkitilassa liikkua. Graffitiseinien ja rosoisten treenikämpin lisäksi kaupungista löytyy myös vahvaa korkea- ja massakulttuurin edustusta esimerkiksi täysmittaisen sinfoniaorkesterin ja Pohjoismaiden suurimman rapmusiikkifestivaalin muodossa. Kulttuurien kirjo on vahvana Tampereella, mutta nyt tutkimuksellinen katse kohdistuu kaupunkilaisten omaehtoisesti tuottamaan, ”ruohonjuuritason” kulttuuritoimintaan. Kandidatkielmissäni tarkastelen tamperelaisten kansalaiskulttuuritoimintaa harjoittavien henkilöiden kuvailuja harjoittamastaan toiminnastaan. Tarkastelun keskiöön nousee kansalaiskulttuuritoimijoiden kokemukset toiminnan vaikutuksesta heidän elämäänsä, sekä heidän näkemykset toimintansa vaikutuksesta kaupunkiympäristöön.

Kulttuuri- ja taidetoiminnan terveys- ja hyvinvointivaikutuksia on huomioitu kasvavasti tutkimuksen tasolla, sekä kansainvälisten organisaatioiden kuten YK:n toiminnassa, että paikallisemmin Suomen valtion hallintoelimen poliittisessa päätöksenteossa (Isotalo 2012, 15). Tutkimuksen katseen kohdistuessa Tampereelle ja siellä tapahtuvaan kulttuuritoimintaan, nousee mielenkiintoisena seikkana esiin Tampereen kaupungin haku Euroopan kulttuuripääkaupungiksi vuodelle 2026. Hankkeelle perustetulla internet-sivustolla tavoitteiksi määritetty asukkaiden elämänlaadun parantaminen, paikallisen kulttuurin ja kulttuuriperinnön kehittäminen ja vaaliminen sekä imagon luonti (Tampere 2021). Hankkeen kantavaksi teemaksi määritellään yhdenvertaisuus ja yksi alateemoista on nimetty termillä ”Enemmän rosoa”. Tämä määritellään vallitsevia rakenteita haastavaksi kulttuurimuodoksi, sekä siihen liitetään tunnisteet ”ala- ja vastakulttuurit” ja ”underground”. (Tampere 2021.) Tällainen määrittely lähentelee jossain määrin tämän tutkimuksen kohdetta ja siten onkin huomionarvoista, kuinka kaupunkiorganisaation taholta toteutetussa Kulttuuripääkaupunki -hankkeessa tällaiselle kulttuuritoiminnalle annetaan arvostusta ja merkittävyttä Tampereen kulttuurikentässä. Kuitenkin julkisessa keskustelussa on esiintynyt tamperelaisten kulttuuritoimijoiden puheenvuoroja, jotka asettavat edellä mainitun kaupunkiorganisaation merkityksenannon kyseenalaiseksi kritisoidessaan kaupunkiorganisaation harjoittamaa tilapolitiikkaa ja asennetta (Aamulehti 2017; Helsingin Sanomat 2019).

Termillä *kansalaiskulttuuritoiminta* tarkoitetaan kansalaisilta lähtöisin olevia, taiteiden ympärille muodostuvia aktiviteetteja. Tämän tutkimuksen aineistossa esiintyvät kansalaiskulttuuritoiminnan

muodot ovat katutaidetta, bänditoimintaa, tapahtumajärjestämistä ja erilaisten kulttuuritilojen ylläpitoa ja organisointia. Toimintaa voidaan luonnehtia ”ruohonjuuritason” toiminnaksi, joka ei ole palkkatyötä ja jonka resurssit ovat rahallisen pääoman osalta niukkoja. Toiminta ei edellytä jonkin instituution kautta hankittua muodollista pätevyyttä, kuten kulttuurialan koulutusta, vaikka sellaisia toimijoilta myös löytyy. Toiminta on kansalaisten omaehtoisesti ja aloitteellisesti toteuttamaa ja usein suunnattu toisille kansalaisille osallistuttavaksi. Se on siis heidän lähtökohdistaan, motiiveistaan ja säännöistään käsin toteutettua. Tässä tutkielmassa tekstin sujuvuuden lisäämiseksi, *kansalaiskulttuuritoiminta* kirjoitetaan toisinaan muodossa *kulttuuritoiminta* tai *toiminta*, kun sekaannuksen vaara nähdään vähäisenä. *Kansalaiskulttuuritoimija* termillä puolestaan tarkoitetaan kyseistä toimintaa harjoittavaa henkilöä ja samaan tapaan tämä toisinaan kirjoitetaan vastaavissa lyhyemmissä muodoissa. Huomioitavaa on se, että tässä tutkimuksessa tarkastellut ja haastatellut kansalaiskulttuuritoimijat ovat kaikki jossain määrin toimintaa organisoivassa roolissa, eivätkä pelkästään esimerkiksi satunnaisemmin kulttuuritiloissa vierailevia kaupunkilaisia.

Tutkimuksen ajatuksena on, että selvittämällä toiminnalle sekä toiminnan ja toimintaympäristön väliselle suhteelle annettuja merkityksiä, voidaan kasvattaa tietoa ja ymmärrystä siitä, millaista merkitystä kansalaiskulttuuritoiminnalla on sitä harjoittaville, kuin myös kaupunkialueelle. Toisin sanoen, mitä kansalaiskulttuuritoiminnasta ”hyödytään” tai millaiseksi sen arvo kulttuuritoimijoiden puolesta nähdään. Teoriaohjaavalla sisällönanalyysillä tarkastellaan, mitä kulttuuritoimijat kertovat harjoittamastaan toiminnastaan ja minkälaisia merkityksiä siihen puheessa liitetään. Koska kyse on sisällönanalyysistä, kiinnostuksen kohteena ei ole, kuinka merkityksiä tuotetaan, vaan mitä toiminnalle annetut merkitykset kertovat itsessään. Merkityksiä tarkasteltaessa huomioidaan erityisesti aineiston osat, jotka liittyvät niin kulttuuritoiminnan ja toimijan, kulttuuritoiminnan ja muiden toimintaan osallistuvien, sekä kulttuuritoiminnan ja sen toimintaympäristön, Tampereen kaupunkialueen, väliseen suhteeseen.

Ilmiötä tarkastellaan kahdella tutkimuskysymyksellä: ”Mitä kansalaiskulttuuritoiminta merkitsee sitä harjoittaville tamperelaisille?”, ja ”Miten kansalaiskulttuuritoimijat kuvaavat toimintansa vaikutuksia Tampereen kaupunkiympäristöön?”. Tutkimuksen analyysiosio jakaantuu siten kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa huomio kohdistuu toimijoiden kokemiin kansalaiskulttuuritoiminnan henkilökohtaisiin vaikutuksiin. Toisessa osassa analysoidaan kansalaiskulttuuritoimijoiden näkemyksiä toimintansa vaikutuksesta muihin kaupunkilaisiin ja laajemmin kaupunkitilaan. Tutkimuksen tavoitteena on muodostaa ymmärrystä ja tietoa kansalaiskulttuuritoiminnan merkityksestä toimijoille, ja sen vaikutuksesta kaupunkiympäristöön. Siten tutkimus myös osallistuu ajankohtaiseen tieteelliseen keskusteluun kansalaisosallistumisesta, jonka taholta on esitetty tarvetta

jatkotutkimukselle kansalaisosallistumisen yhteydestä hyvinvointiin ja yhteiskuntien kehitykseen (ks. Bäcklund, Häkli & Schulman 2017, 12).

1.1. Aiempi tutkimus

Tässä osiossa esitellään tutkimuksen kannalta olennaista aiempaa tutkimustietoa, joka toimii tukena tutkimusaiheen tarkasteluun, analyysiin ja tulosten muodostamiseen. Samalla määrittyy tutkimuksen käsitteistö ja näkökulma tutkittavaan aiheeseen. Kun analyysimenetelmänä toimii teoriaohjaava analyysi, tähän osioon valikoidut tutkimukset perustuvat tutkijan aineistosta havainnoimaan ja siltä kannalta tutkimukselle olennaiseksi ymmärrettyyn. Tutkimuskohteena olevasta kansalaiskulttuuritoiminnasta havaitaan analyysissa osallistumisen, osallisuuden ja kaupunkikehityksen piirteitä, sekä hyvinvoinnin osa-alueiden ja pääomalajien esiintyvyyttä, joten luku kietoutuu näiden aiheiden ympärille.

1.1.2. Osallisuus, osallistuminen ja kaupunkikehitys

Tarkastellaan aluksi, kuinka osallisuutta on määritelty Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen työpaperissa *Mitä osallisuus on?* (2017). Osallisuutta on luonnehdittu muun muassa ”kuulumisen”, ”yhteisyyden”, ”liittymisen” ja ”suhteissa olemisen” termein. Se on vaikuttamista omaan elämänsäkuun, mahdollisuuksiin, toimintoihin, palveluihin ja yhteisiin asioihin. Osallisuuden voi ymmärtää tilana, jossa on mahdollista tavoittaa aineellisia ja aineettomia hyvinvoinnin lähteitä, kuten toimeentuloa, koulutusta, luovuutta ja kulttuuria, sekä merkityksellisiä vuorovaikutussuhteita. (Isola ym. 2017, 3.) Artikkelissa muodostetaan kolmiosainen osallisuuden viitekehys, jossa sen eri osa-alueet ovat osittain päällekkäisiä. Osa-alueet on nimetty seuraavasti *osallisuus omassa elämässä*, *osallisuus vaikuttamisen prosesseista* ja *paikallinen osallisuus*. Osallisuus omassa elämässä -osa-alueelle tutkijat näkevät keskeisimpänä sen, että ihminen on kuultu, nähty, ymmärretty ja arvostettu suhteissaan, ryhmissään ja yhteisöissään. Tähän lukeutuu myös päätösvalta omasta elämänsäkulusta, toiminnasta ja palvelusta (artikkelissa tarkastelee osaltaan osallisuutta julkisten palveluiden kontekstissa, mihin ”palvelut” tässä viittaa). Osallisuudella vaikuttamisen prosesseista viitataan itsen ulkopuolelle kohdistuvaan vaikuttamiseen, joka voi tähdätä esimerkiksi ryhmään, asuinalueeseen tai laajemmin yhteiskuntaan. Vaikuttamisen kokemus nähdään vastavoimana voimattomuuden ja toivottomuuden kokemuksille, ja sen katsotaan luovan merkityksellisyyttä elämään. Yhtenä esimerkkinä vaikuttamisesta esitetään omaehtoista toimintaa, jonka arvo ei pohjaudu rahalliseen arvoon, vaan tekemisen itsessään arvokkaaksi kokemiseen. Paikallisella osallisuudella tarkoitetaan osallisuuden toteutumista ihmisen lähiympäristössä, mikä voi olla esimerkiksi kyvykkyyttä toimia

yhteisen hyvän puolesta, mahdollisuutta kokea ja luoda merkityksellisyyttä, sekä mukana olemista vastavuoroisissa sosiaalisissa suhteissa, joissa yksilö voi kokea olevansa arvokas ja merkityksellinen. Tällaiset vastavuoroiset sosiaaliset suhteet vastaavat tunnustamisen tarpeeseen, mikä on osaltaan tärkeää osallisuuden toteutumiseksi. Toiminnalla yhteisen hyvän puolesta tarkoitetaan jossakin paikassa koettuun tarpeeseen vastaavaa toimintaa, jota markkinat tai hyvinvointivaltio eivät ole toteuttaneet. Luonteenomaista tällaiselle toiminnalle on yhdenvertaisuuden kokeminen yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta ja kiitoksen ja tunnustamisen saaminen tekemisestään. (Isola ym. 2017, 3, 5, 23, 25, 29–31, 38–39.)

Teoksessa *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä* (2017) tutkijat ovat tarkastelleet kansalaisosallistumista ja osallisuutta erilaisista näkökulmista. Käsitteelle ei ole tieteellisessä keskustelussa yksiselitteistä ja yleisesti hyväksyttyä määritelmää ja edellä mainitussa teoksessa hyödynnetään erilaisia näkökulmia ilmiön tarkastelussa (Bäcklund, Häkli & Schulman 2017, 6, 8–9). Kansalaisosallistumisessa on kyse kansalaisten vaikuttamisesta omaan elinympäristöönsä, eikä se rajaudu koskemaan vain julkishallintoon kohdistuvaa toimintaa, vaan toiminta voi kohdistua niin ikään ihmisten arkieloon ja kaupunkitilaan (Bäcklund, Häkli & Schulman 2017, 6, 9). Sanna Tuurnas ja Arto Haveri (2017, 58) ovat julkisrahoitteisten palveluiden yhteistuotantoa tutkiessaan hyödyntäneet osallisuuden ja osallistumisen käsitteitä tavalla, jossa osallisuus ymmärretään kansalaisen yhteiskuntaan ja yhteisöön kiinnittymisen kokemuksena ja osallistuminen puolestaan vahvistaa tätä kokemusta (em.). Aino Kuusimäki (2017, 81–82) erittelee artikkelissaan osallistumisen ja osallistamisen käsitteiden eroa. Osallistumisesta on kyse silloin, kun ihminen oma-aloitteisesti tarttuu toimintaan ja osallistaminen on joltain taholta toiselle kohdistuva vaatimus tai pyyntö osallistumisesta (em.).

Tutkijat Pasi Mäenpää, Maija Faehnle ja Harry Schulman ovat tutkineet yhteiskunnallisen osallistumisen ilmiötä, *kaupunkiaktivismia*, jossa aiemmin valtio- tai kaupunginhallinnon tasolle uskottuja tehtäviä ovat kansalaiset itse ruvenneet toteuttamaan ja siten heistä on muodostunut toimijoita yhteiskunnallisen osallisuuden tuottamisen kentällä (2017, 239). Tarkemmin määriteltynä kaupunkiaktivismit;

- *ovat kansalaisten itse organisoimaa ja omaehtoista yhteistoimintaa, joka tapahtuu yleensä järjestötoiminnan ulkopuolella*
- *ovat luonteeltaan aloitteellisia, proaktiivisia ja rakentavia*
- *suuntautuvat ensisijaisesti toimintaan, ei poliittiseen mielipiteenmuodostukseen tai vaikuttamiseen*

- *nojaavat tee-se-itse-henkeen ja commons-ajatteluun*
- *hyödyntävät internetiä ja sosiaalista mediaa toiminnassaan ja järjestäytymisessään*
- *tapahtuvat kaupunkitilassa tai liittyvät kaupunkiin ja sen oloihin.* (Mäenpää, Faehnle & Schulman 2017 239–240.)

Mäenpää, Faehnle ja Schulman ovat myös luokitelleet kaupunkiaktiivimeja niiden erilaisten piirteiden kautta, jotta aktivismit tulisivat paremmin tunnistetuiksi, jotta niiden tarkoitusperät olisivat paremmin hahmotettavissa, ja jotta niiden kehitykseen liittyvät tarpeet olisivat helpommin huomioitavissa. Luokittelujen tarkoituksena ei ole muodostaa tiukasti rajattuja kategorioita kaupunkiaktiivimeille, vaan kaupunkiaktiivismien voidaan ymmärtää pitävän sisällään piirteitä eri luokista. *Jakamis-, alusta-, vertais- ja kansalaistalousoalvelut* muodostuvat muun muassa vertaiskaupasta, -vuokraamisesta ja -palveluista. Näitä ilmentäviä kaupunkiaktiivimeja ovat esimerkiksi nettikirpputorit ja kimpakyytipalvelut. *Yhteisöaktiivismia* luonnehtii yhteisöllisyyden, avunannon ja ekologisuuden piirteet, jolloin esimerkiksi kaupunkitapahtumat, paikalliset liikkeet, sosiaalisen vertaistuenanto, julkisten palveluiden parantaminen ja ekoliikkeet ovat tätä luokkaa luonnehtivia kansalaisyhteiskunnan ilmiöitä. Tähän lukeutuvia kaupunkiaktiivimeja ovat siten esimerkiksi Ravintolapäivä-tapahtumat, Kallio-liike ja kansalaisten ylläpitämät kirjastot. *Tila-aktiivismilla* tarkoitetaan tilan muokkaamista suoraan tai suunnittelutyötä. Tätä luokkaa ilmentävät kaupunkisuunnitteluryhmät, talon ja tilan valtaajat ja muokkaajat ja artivismi, jolla tarkoitetaan taideaktiivismia. Tähän luokkaan lukeutuvia kaupunkiaktiivimeja ovat esimerkiksi Lisää kaupunkia Tampereelle-ryhmä, kaupunkiviljely ja graffitit. *Digiaktiivismia* puolestaan luonnehtii tietotekniikan hyödyntäminen toiminnassa. Tätä ilmentää digiyhteiskunnan kehittäminen esimerkiksi kryptovaluutta-aktiivismin muodossa, sekä haktivismi, jolla tarkoitetaan vahvaan tietotekniseen osaamiseen pohjautuvaa aktiivismia. Viidenneksi ja viimeiseksi luokaksi muodostuu muita aktiivimeja tukeva ja edesauttava *aktiivismien tuki*. Tätä ilmentää innovaatio- ja välittäjäyhteisöt kuten Yhteismaa ry, aktiivismien välineiden kehittäminen esimerkiksi aktiivismioppaiden muodossa, sekä aktivoiva viestintä. (Mäenpää ym. 2017, 241.)

Selventäen sitä, mistä kaupunkikehitykseen vaikuttamisessa on kyse, tarkastellaan edellä kuvattuja osallistumisen määritelmiä. Palaten Isolan ym. (2017) osallisuuden osa-alueiden luonnehdintoihin, on osallisuuden yhteys kaupunkikehitykseen huomattavinta *osallisuudessa vaikuttamisen prosesseissa* ja *paikallisessa osallisuudessa*. Näille ominaista on vaikuttamisen kohdistuminen itsen ulkopuolelle, niin ihmisten lähiympäristöön kuin myös laajemmin yhteiskuntaan. (Isola ym. 2017, 29–40.) Paikalliseen osallisuuteen lukeutuva yhteisen hyvän puolesta toimiminen tuo esille

osallisuuden ja kaupunkikehityksen suhdetta. Esimerkiksi jonkun alueen asukkaat voivat omin voimin ja ehdoin perustaa jonkin alueella tarpeellisenä nähdyn ”palvelun”, mikä voi olla vaikkapa asukkaiden vapaa-ajan tekemisen mahdollisuuksia lisäävä ”aktiviteettikerho”. Tällöin siis asettaudutaan yhteisölliseen toimintaan – luodaan osallisuutta omaa elämään, mutta samalla myös muille alueen asukkaille. Tämä esimerkin ”aktiviteettikerho” voidaan näin käsittää osallisuuden ilmiönä, joka on myös osaltaan kansalaisten oma-aloitteiseen toimintaan pohjaavaa kaupunkikehitystä. Toki yksittäinen kuviteltu ”aktiviteettikerho” on kaukana todellisesta kaupunkikehitykseen vaikuttavasta toiminnasta, mutta empiriaa tarjoaa edellä esitelty Mäenpään, Faehnen ja Schulmanin (2017) artikkeli kaupunkiaktivismista. Edellisellä sivulla kuvatut tutkijoiden muodostamat kaupunkiaktivismien luokittelut tuovat laajemmin esille, kuinka yhteiskunnallinen osallistuminen voi olla kaupunkikehitykseen vaikuttavaa toimintaa. Esimerkiksi yhteisölliset ja ekologiset kaupunkitapahtumat ilmentävät kaupungeissa tapahtuvaa *yhteisöaktivismia*, tai kaupungin julkisivut sekä hylätyt rakennukset saavat sävynsä katutaiteen ja talonvaltaajien avulla, eli *tila-aktivismin* kautta. (Mäenpää ym. 2017, 241.) Tältä pohjalta muodostuu tutkimuksen yleinen näkökulma, jossa ihmisten arkista toimintaa oman elinympäristönsä olojen kohentamiseksi voidaan siis tarkastella yhteiskunnallisen osallistumisen ja osallisuuden käsitteiden avulla, ja toiminnan laajuudesta ja voimakkuudesta riippuen tällä voi olla vaikutuksia kaupunkikehitykseen.

1.1.3. Pääomalajit

Tutkimuksen analyysiosio tuo ilmi, kuinka kansalaiskulttuuritoiminta on yhteydessä eri pääomalajeihin, joten tarkastellaan niitä seuraavaksi. Taloudellinen pääoma on nähtävissä ensisijaisena pääomalajina, sillä taloudellinen järjestelmä on yhteiskunnassa merkittävässä osassa, ja usein muita pääomalajeja arvioidaan suhteessa taloudelliseen. Taloudellisella pääomalla tarkoitetaan tuloja ja varallisuutta, mitkä voivat ilmentyä niin rahana kuin muuna taloudellisesti arvokkaana omaisuutena. Taloudellinen pääoma antaa haltijalleen lukuisia vaikutusmahdollisuuksia yhteiskunnassa ja toimii yleishyödyllisenä resurssina, joka on vaihdettavissa esimerkiksi kulutushyödykkeisiin. (Räsänen 2014, 45, 48.)

Sosiaalisella pääomalla tarkoitetaan kykyä hyödyntää sosiaalisten suhteiden ja verkostojen kautta tavoitettavia etuja, mikä pohjautuu pitkälti ihmisten väliseen luottamukseen. Sosiaalinen pääoma on myöskin nähtävissä yleishyödylliseksi resurssiksi, sillä sen avulla vaikutusmahdollisuudet omaan elämään ja ympäröivään yhteiskuntaan kasvavat. Sosiaalisen pääoman hyödyntäminen tulee ilmi niin työelämässä esiintyvänä suosituksina, kuin vapaa-ajan juhkakutsuina. (Räsänen 2014, 46; Coleman 1990; Swedberg 2003; sit. Räsänen 2014, 46.)

Inhimillinen pääoma puolestaan viittaa erilaisiin tietoihin, taitoihin, henkilökohtaiseen lahjakkuuteen, sekä muihin tekijöihin, jotka ovat hyödynnettävissä osaamisena työ- ja arkielämässä. Erilaiset kouluttautumisen kautta saatavat pätevyudet, kuten lääketieteen tutkinto ja siten mahdollistuva lääkärin ammatti on nähtävissä inhimillisenä pääomana, kuin myös epävirallisemmin arkielämässä kehittynyt remontointitaito. (Räsänen 2014, 46–47.)

Kulttuurista (tai tiedollista) pääomaa on käsitteellistetty eri tavoin, mutta yleisesti sanoen sillä tarkoitetaan erilaisiin ryhmiin kuulumisen kautta tavoitettuja valmiuksia, kuten tietoja ja taitoja. Esimerkiksi olemalla tietyn valtion kansalainen hallitsee kyseiselle maalle ominaista kulttuurista pääomaa muun muassa tapojen ja kielen muodossa. Myös eri yhteiskuntaluokkia voidaan hahmottaa niille ominaisen kulttuurisen pääoman kautta. Näin jäsennehtynä kulttuurinen pääoma on samankaltainen inhimillisen pääoman kanssa, mutta merkittävimpana erona on sen näkökulma ryhmän merkityksestä eri valmiuksien kertymisessä. (Räsänen 2014, 46–47.) Oletettavasti tunnetuimmassa pääomien jaottelussa Pierre Bourdieu hahmottaa taloudellisen ja symbolisen pääoman, jonka alalajeina ovat kulttuurinen ja sosiaalinen pääoma. Kulttuuriselle pääomalle Bourdieu osoittaa myös ruumiillisen, objektivoituneen ja institutionalisoituneen ulottuvuuden. (Saaristo & Jokinen 2004, 176–177.) Suhteuttaen edellä esitettyä pääomien jaottelua Bourdieun vastaavaan, voidaan inhimillisen pääoman nähdä olevan osa Bourdieun kulttuurista pääomaa ja etenkin sen institutionalisoitunutta ulottuvuutta. Kuitenkin edellä esitettyssä pääomajaottelussa inhimilliseen pääomaan lukeutuu virallisten kvalifikaatioiden, kuten koulutuksen kautta saatujen tutkintojen, eli institutionalisoituneen pääoman muodon lisäksi epävirallisempaa, arkielämässä hyödyllistä pääomaa. Tämä hieman laajempi tapa hahmottaa pääomia on eduksi tutkimustehtävälle ja tutkimuskohteen luonteelle, ja siksi tässä tutkimuksessa pääomia ei tarkastella vain siten, kuin Bourdieu niitä luonnehti.

Markku T. Hyypä on tutkinut kulttuurisen ja sosiaalisen pääoman yhteyttä elinikään. Hänelle kulttuurinen pääoma on puolestaan kulttuuriharrastuksiin ja -tapahtumiin osallistumista, sekä yhtenäisen kulttuuriperinnön (jolla hän viittaa maailmankuvaan ja elintapoihin) ylläpitoa. Tämän tyyppisen kulttuurisen pääoman Hyypä ymmärtää olevan luonteeltaan sosiaalista ja siten tuottavan sosiaalista pääomaa. Argumentoidessaan kulttuurisen ja sosiaalisen pääoman elinikää pidentävästä vaikutuksesta, Hyypä viittaa väestötutkimuksiin, joissa muut terveyteen vaikuttavat ja sosioekonomiset tekijät on kontrolloitu, ja silti kulttuuria yhteisöllisesti tai yksityisesti kuluttaneet elivät pidempään. Hyypä ryhmineen on tutkinut myös suomenruotsalaisten sosiaalista pääomaa ja yhteisöllistä tekemistä (kulttuurista pääomaa) verraten sitä suomenkielisen väestön vastaaviin ja osoittanut suomenruotsalaisten suurempien pääomien edistävän terveyttä ja elinikää yli

suomenkielisen väestön. Kansalaisten sosiaalisen ja kulttuurisen pääoman lisäämiseksi Hyypä näkee julkisen vallan rakenteelliset toimet tarpeellisina, joita ovat muun muassa julkisten tilojen lisääminen, kulttuuritilojen, kulttuuriharrastusten ja kansalaistoiminnan tukeminen. (Hyypä, 2011.)

1.1.4. Hyvinvointi

Tarkasteltaessa kansalaiskulttuuritoiminnalle annettuja merkityksiä ja sitä, kuinka toimijat kokevat sen vaikutuksia omaan elämäänsä, nousee avuksi hyvinvointitutkimuksen klassikko Erik Allardt. Vuonna 1975 ilmestynyt *Att ha, att älska, att vara. Om välfärd i Norden* (suom. *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*, 1976) viitoitti tietä pohjoismaiselle hyvinvointitutkimukselle ja siinä muodostettu näkemys hyvinvoinnin osatekijöistä on edelleen ajankohtainen tutkimuksessa (Uusitalo & Simpura 2020, 585). Allardtin jaottelu hyvinvoinnista on nähty kritiikkinä sen aikaiselle tavalle hahmottaa hyvinvoinnin muodostuvan materiaalisen ympärille. Siten Allardtin ajattelussa yhtä lailla merkittävään asemaan nousevat sosiaaliset suhteet ja itsensä toteuttaminen. Nämä Allardt tulkitsi olevan osa objektiivista hyvinvointia, kun taas onnellisuuden hän ymmärsi yksilöiden subjektiivisena kokemuksena. (Uusitalo & Simpura 2020, 581.) Tämän tutkimuksen menetelmän ollessa varsin erilainen suhteessa Allardtin tutkimukseen, tarkoituksena ei ole hyödyntää Allardtin hyvinvoinnin mittaustapoja, vaan tukea analyysia hyvinvointi-jaottelun avulla. Siten tämän tutkimuksen tulokset eivät ole vertailukelpoisia Allardtin tutkimuksen kanssa, vaan hyvinvointi-jaottelu auttaa osoittamaan kansalaiskulttuuritoiminnan koettuja hyvinvoinnillisia vaikutuksia.

Tarkastellaan siis Erik Allardtin hyvinvointi-jaottelua kuten hän siitä kirjoitti kansainväliselle yleisölle vuonna 1993 Martha Nussbaumin ja Amartya Senin toimittamassa teoksessa *The Quality Of Life*. Käsitteet elintaso (having), yhteisyysuhteet (loving) ja itsensä toteuttaminen (being) muodostavat Allardtin hyvinvointi-jaottelun perustan. Nämä käsitteet tuovat jo itsessään esille, kuinka Allardt huomioi hyvinvoinnille olennaisena niin materiaalisena kuin ei-materiaalisena (Allardt 1993, 89). Elintason käsitteen alle lukeutuvat taloudelliset resurssit, asuminen, työllisyys, työ-olot, terveys ja koulutus. Allardt kuvaa tämän ulottuvuuden koostuvan materiaalisista ehdoista selviytymiselle ja kurjuuden välttämiseksi, huomioiden, kuinka kyseiset indikaattorit on valittu skandinaavisen hyvinvoinnin tarkasteluun. (Allardt 1993, 89.)

Hyvinvointijaottelun ulottuvuus yhteisyysuhteet (loving) kuvaa ihmisten sosiaalisten suhteiden ja sosiaalisen identiteetin tarvetta. Tähän ulottuvuuteen lukeutuvat: kiinnittyminen ja verkostot paikallisyhteisössä; kiinnittyminen perheeseen ja sukulaisiin; ystävyysuhteet; kiinnittyminen

yhdistyksiin ja järjestöihin, ja muihin niissä toimiviin ihmisiin; sekä suhteet työkollegoiden kanssa. (Allardt 1993, 91.)

Itsensä toteuttamisen (being) ulottuvuus kuvaa yhteiskuntaan integroitumisen ja luonnon kanssa harmoniassa elämisen tarpeita. Näihin lukeutuvat: mahdollisuus osallistua omaa elämää koskevaan päätöksentekoon ja toimintaan; mahdollisuus poliittiseen toimintaan; mahdollisuudet vapaa-ajan toimintaan; mahdollisuudet merkitykselliseen työelämään, sekä; mahdollisuudet nauttia luonnosta. Itsensä toteuttamisen mahdollisuudet ilmenevät positiivisesti yksilön henkilökohtaisena kasvuna, tai negatiivisesti vieraantumisenä. (Allardt 1993, 91.)

Allardt'n johtama hyvinvointitutkimus oli ikään kuin vastine aiemmin toteutetulle ruotsalaiselle hyvinvointitutkimukselle, joka oli perustunut resurssien ja niin kutsuttujen objektiivisten indikaattoreiden tarkasteluun. Objektiiviset mittarit perustuvat asiantuntijoiden ja tutkijoiden tulkintaan siitä, mikä on välttämätöntä ja haluttua hyvinvoinnille, ja keskittyvät ulkoisten olosuhteiden mittaamiseen. Allardt'n johtama tutkimus puolestaan huomio myös niin kutsutut subjektiiviset indikaattorit, joilla tarkoitetaan ihmisten omia arviointeja hyvinvoinnistaan. Tätä eroa Allardt kuvaa ihmisten tarpeiden (objektiivinen) tai halujen (subjektiivinen) tutkimisen välisenä erona. Käytännössä kyseinen ero näkyy esimerkiksi siinä, pyydetäänkö ihmisiä kertomaan tietyt seikat asumisolosuhteistaan, vai pyydetäänkö heitä arvioimaan asumisolosuhteidensa mielekkyyttä. Molempiin tarkastelutapoihin liittyy myös ongelmansa. Tukeuduttaessa pelkästään objektiivisiin indikaattoreihin, asiantuntijat määrittävät yksinään hyvinvoinnin olemuksen. Subjektiivisten indikaattoreiden ongelmana puolestaan on se, että ihmisten kyvyssä arvioida hyvinvointiaan on suurta vaihtelua ja heikommissa asemassa olevien ihmisten kyvyt ovat usein vähäisemmät. (Allardt 1993, 88, 91–92.)

Kuten mainittua, tässä tutkimuksessa ei pyritä toistamaan Allardt'n tutkimusmenetelmää hyvinvoinnista, vaan Allardt'n tutkimuksen anti tälle tutkimukselle on sen tarjoama käsitys hyvinvoinnista ja sen osatekijöistä.

2. METODI

2.1. Aineistona puolistrukturoidut teemahaastattelut

Aineistona toimii neljän kulttuuritoimijan puolistrukturoidut teemahaastattelut, jotka on toteutettu 2020 tammi- ja helmikuussa. Haastatteluista kolme tapahtui kasvokkain ja yksi sähköpostin välityksellä. Kasvokkain toteutetut haastattelut kestivät noin puolestatoista tunnista kahteen tuntiin ja litteroitua aineistoa näistä kertyi 50 sivua. Haastattelut toteutettiin haastateltavan määrittämässä paikassa, jonka toivottiin tutkijan taholta olevan haastateltavan kulttuuritoiminnan kannalta merkityksellinen paikka. Ajatuksena tässä oli se, että menettelyllä pyrittiin luomaan haastateltavalle haastattelun teemoihin inspiroiva, miellyttävä ympäristö. Kolmen kasvokkain tapahtuneen haastattelun lisäksi yksi haastattelu toteutettiin sähköpostihaastatteluna. Haastateltavalle toimitettiin muokattu versio kasvokkain tapahtuneissa haastatteluissa hyödynnetystä kysymyslomakkeesta, johon haastateltava päätti vastata siteeraten samankaltaisiin haastatteluihin aiemmin antamiaan vastauksia. Vaikka kyseiset vastaukset eivät ole tuotettu suoraan tätä tutkimusta varten, haastateltava antoi luvan käyttää niitä aineistona tutkielmaa varten. Vastauksien sisältö on yhteneväinen kasvokkain toteutettujen haastattelujen kanssa, joten niitä hyödynnetään tutkielmassa huomioiden keruutavasta aiheutuva eroavaisuus. Aineiston osalta tämä ilmenee siten, ettei sähköpostitse haastatellun henkilön osalta ole vastauksia jokaiseen haastattelulomakkeen kysymykseen. Toisaalta kasvokkaisissa haastatteluissa samat kysymykset tuottivat kattavuudeltaan erilaisia vastauksia riippuen haastatellusta, joten eroavaisuuden merkitys aineiston muodostumisessa eri haastattelutapojen välillä nähdään melko vähäpätöisenä asiana.

Tutkimuskirjallisuudessa teemahaastattelua on luonnehdittu seuraavasti. Olennaisinta siinä on haastattelun muodostuminen teemojen ympärille ja puolistrukturoitu rakenne ohjaa haastattelun kulkua, mutta ei pakota yhdenmukaisuuteen eri haastattelutilanteiden välillä. Vaihtelua voi esiintyä esimerkiksi kysymysten muotoilun ja järjestyksen suhteen, mutta yhdistävänä tekijänä on samojen teema-alueiden käsittely. Teemahaastattelussa haastateltujen tulkinnat ja merkityksenannot ovat niiden keskeinen sisältö. (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47–48.) Tältä pohjalta teemahaastattelun hyödyntäminen on tutkimukselle sopiva aineistonkeruumenetelmä, sillä kiinnostus kohdistuu kulttuuritoimijoiden antamiin merkityksiin ja mahdollisuus haastattelutilanteissa syntyneiden lisäkysymysten esittämiseen edisti aineiston sisällön laatua.

2.2. Tutkimusmenetelmän kuvaus

Sisällönanalyysin tavoitteeksi on nähty tiivistetyn kuvauksen muodostamisen tutkittavan ilmiön aineistosta (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87). Sisällönanalyysin aineistoksi sopii monet erilaiset kirjallisessa muodossa olevat dokumentit (em. 87), ja tässä tutkimuksessa hyödynnetään litteroituja haastatteluja. Sisällönanalyysin lähtöoletuksena on, että aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä, mikä mahdollistaa analyysissa tapahtuvan hajanaisen aineiston järjestämisen ytimekkääksi ja ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi, mikä puolestaan lisää informaatioarvoa (Burns & Grove 1997; Strauss & Cobin 1998; sit. Tuomi & Sarajärvi 2018, 91). Vaikka aineiston järjestäminen on olennainen osa informaatioarvon lisäämistä, ei sisällönanalyysi typisty vain siihen, vaan aineiston järjestämisen kautta tutkija luo tutkimuksensa johtopäätökset, eli tulokset (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87).

Kun tutkimuksen aineisto on kerätty ja se on saatettu kirjalliseen muotoon, sisällönanalyysin ensimmäisenä vaiheena on pelkistäminen, missä muokkaamattomasta aineistosta poimitaan tutkimuksen kannalta olennaiset havaintoyksiköt erilleen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 92). Tässä tutkimuksessa havaintoyksiköt alleviivattiin eri värein tutkimuskysymysten mukaan, ja samalla havaintoyksiköt pelkistettiin sähköiseen taulukointiohjelmaan (vrt. em. 92). Pelkistämistä seuraa ryhmittely, jossa havaintoyksiköt järjestetään eri luokkiin samankaltaisuuksien ja eroavuuksien perusteella. Tätä kautta muodostuu alaluokat, joille annetaan niiden sisältöä kuvaava käsite. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 93.) Tämän jälkeen alaluokkia yhdistellään ja nimetään yläluokiksi, joiden avulla muodostetaan tutkimuksen pääluokat. Edellä kuvattu luokkien muodostaminen ja nimeäminen on abstrahointia (käsitteellistämistä), jossa tutkija muodostaa aineistostaan teoreettisia käsitteitä ja johtopäätökset. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 93–94.) Sisällönanalyysi pohjaa siis tutkijan päättelyyn ja tulkintaan, missä käsitteiden muodostamisella ja yhdistelyllä vastataan tutkimustehtävään (Tuomi & Sarajärvi 2018, 95).

Tarkentaen tässä tutkimuksessa käytettyä sisällönanalyysin tapaa, on kyse teoriaohjaavasta analyysistä. Erilaisia tyyplejä toteuttaa sisällönanalyysiä voidaan ymmärtää vertailemalla niiden suhdetta teoriaan. Aineistolähtöisessä analyysissä muodostetaan aineiston pohjalta teoreettinen kokonaisuus ilman aiemman tiedon, havaintojen tai teorian tukea. Tällöin analyysiyksikköjen valintaa ei ohjaa aiempi tietämys tai teoria, vaan asetettu tutkimustehtävä. Teorialähtöisessä analyysissä tukeudutaan johonkin aiempaan teoriaan, jonka puitteissa tutkimuskohde analyysissä määritellään. Tällöin siis ennalta tiedetty ohjaa analyysia ja tutkittavan ilmiön ymmärtämistä, jolloin analyysi usein on teoriaa testaavaa vaihtuneessa kontekstissa. Teoriaohjaavassa analyysissä

puolestaan aiempaa teoriaa hyödynnetään analyysin yhteydessä, mutta se ei kokonaan muodosta ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä, tai määrittele aineistosta valittavia analyysiyksiköitä. Teorian kautta omaksuttu ymmärrys kuitenkin vaikuttaa taustalla analyysiyksiköiden valinnassa ja siinä, kuinka aineistoa tulkitaan ja millaisesta näkökulmasta tulokset esitellään. Toisin kuin teorialähtöinen analyysi, teoriaohjaava ei tähtää aiemman teorian testaamiseen, vaan pyrkimyksenä on uusien havaintojen muodostaminen hyödyntäen jo aiemmin tiedettyä. Tällöin ajatteluprosessin painotus vaihtelee aineistolähtöisyyden ja teorian välillä, mutta tavoitteena on näiden yhdisteleminen hedelmällisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 80–83.)

2.3. Analyysiprosessi

Analyysiprosessi alkoi etsimällä litteroidusta aineistosta tutkimukselliseen mielenkiintoon osuvia otteita, jotka merkittiin ylös ja joista sitten prosessin edetessä muodostui tutkimuksen analyysiyksiköitä. Aineiston läpilukujen yhteydessä näkökulma hiljalleen tarkentui kolmen aihepiirin ympärille: mitä kansalaiskulttuuritoimintaa merkitsee sitä harjoittavalle; mitä kansalaiskulttuuritoiminta tarjoaa muille kaupunkilaisille; millainen paikka Tampere on kansalaiskulttuuritoiminnan toimintaympäristönä. Kuitenkin myöhemmin analyysin ollessa pidemmällä kävi ilmi, että toimintaympäristön tarkastelulle ei ole tutkielman pituusrajoitteiden puolesta tilaa, joten tuo osio jätettiin pois. Tämän jaottelun mukaan aineisto merkittiin uusiksi eri teemoja vastaavin väreillä ja samalla analyysiyksiköt kerättiin sähköisiin dokumentteihin. Seuraavaksi analyysiyksiköt ryhmiteltiin samaa asiaa käsitteleviin kategorioihin, jossa samalla toisiaan muistuttavia analyysiyksiköitä karsittiin ja yhdisteltiin. Samanaikaisesti analyysiyksiköiden taulukoinnin kanssa kirjoitettiin tutkimuksen analyysiosiota, mikä ohjasi tutkijan ymmärrystä tutkimuksen kannalta olennaisista seikoista. Viitaten edellä esiteltyyn Tuomen ja Sarajärven (2018) kuvaukseen sisällönanalyysin etenemisestä, ensiksi havaintoyksikköjen kautta hahmoteltiin ja nimettiin alaluokat, joille sen jälkeen muodostettiin yläluokat hyödyntämällä tutkimuksen teon kautta lisääntyntä ymmärrystä aineistosta, sekä taustakirjallisuudesta löytynyttä. Lopulta tämän prosessin tuotoksena muodostui tutkimuskysymyksiin vastaavat taulukot, jotka löytyvät tutkimuksen analyysiosiota.

2.4. Tutkimuksen eettisyydestä

Aineistonhankinnan prosessin aikana pyrittiin jatkuvasti pitämään yllä avoimuuden ilmapiiriä tuomalla esille haastateltavien oikeutta esittää kysymyksiä haastattelusta ja tutkimuksesta. Haastattelutilanteessa haastateltaville annettiin luettavaksi ja hyväksyttäväksi tutkimuksen

suostumuslomake, jonka lukemisen jälkeen tuotiin vielä suullisesti esille sen olennaisimpia kohtia, kuten haastateltavan oikeuden keskeyttää haastattelu niin halutessaan ja tutkijan yhteystiedot, jos haastateltava halusi ottaa yhteyttä haastattelutilanteen jälkeen. Koska tutkimuksellinen mielenkiinto suuntautui osaltaan yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja täten mahdollisesti poliittiseen vaikuttamiseen, muokattiin suostumuslomaketta muotoon, jossa tuotiin esille, että haastatteluissa saattaa saatetaan käsitellä erityisiin henkilötietoryhmiin lukeutuvia tietoja ja tässä tapauksessa erityisesti poliittisia mielipiteitä. Yhtenä anonymiteetin turvaamisen keinona suostumuslomakkeeseen ei kerätty haastateltavien allekirjoitusta, vaan haastateltavat saivat merkitä suostumuksensa raksittamalla ja kopion kyseisestä lomakkeesta. Haastattelujen nauhoittaminen tuotiin ilmi jo hakuvaiheessa ja se oli näkyvää itse haastattelutilanteessa. Haastattelujen litteroinnin jälkeen nauhoitteet tuhottiin, sähköisessä muodossa oleva aineisto on säilytetty tutkijan tietokoneella salasanasuojauksen takana, printattua aineistoa on käsitelty huolellisesti ja se on ollut vain tutkijan hallussa.

Koska tutkimuksen sijoittuminen Tampereen kontekstiin on julkilausuttua, tutkielmassa esiintyvien aineistositaattien anonymisoinnissa noudatettiin erityistä tarkkuutta. Tämä tarkoittaa sitä, että paitsi haastateltavien henkilötiedot eivät saa tulla ilmi, niin myös haastatteluissa esiintyvät tunnistamisen mahdollistavat muut tekijät muutettiin tunnistamattomaan muotoon. Tästä syystä aineistositaattien formaatti poikkeaa hieman yleisestä käytännöstä. Sitaattien loppuun ei ole merkitty pseudonyymia eikä ikää, jotta tunnistamisen mahdollisuus ei lisäänty esimerkiksi yhdistelemällä sitaatteja toisiinsa, mikä heikentäisi anonymiteettia. Edellä mainitun tutkimuksen julkilausutun paikantumisen Tampereelle lisäksi aineiston pienuus on toinen seikka, mikä nostaa haastateltujen tunnistamisen riskiä. Tämän takia analyysiraportissa haastatelluista puhutaan vain termillä ”haastateltu”. Se heikentää tietyissä määrin tekstin sujuvuutta, mutta anonymiteetin suojaaminen nähdään tärkeämpänä arvona. Suostumuslomakkeessa haastateltaville kerrottiin, että vaikka pyrkimyksenä on tutkimukseen osallistuvien tunnistamattomuus, sitä ei voida täysin luvata, koska osallistuvan henkilökohtaisesti tunteva tai hänen toimintaansa läheltä seurannut henkilö voi tunnistaa osallistujan tutkimusraportissa esiintyvistä aineistositaateista.

3. TULOKSET

3.1 Kansalaiskulttuuritoiminnan merkitykset toimijalle

Tässä analyysin ensimmäisessä osassa vastataan asetettuun tutkimuskysymykseen ”*Mitä kansalaiskulttuuritoiminta merkitsee sitä harjoittaville tamperelaisille?*”. Tarkasteluun nousee siis ne puolet kansalaiskulttuuritoiminnasta, joita toimijat pitävät etenkin henkilökohtaisen elämänsä kannalta tärkeinä. Näitä merkityksenantoja tulkitsemalla ja yhdistelemällä muodostetaan asetetulle tutkimuskysymykselle vastaus, jossa toiminnalle annetut merkitykset on koottu johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi.

3.1.2. Itsensä toteuttaminen

Oli kyse sitten katutaiteen maalaamisesta, kulttuuritilan organisoinnista tai tapahtumasuunnittelusta, toiminnan merkittäväksi osaksi koettiin itsensä toteuttaminen. Toiminnan toteutuminen omaehtoisesti, joko yksilön tai ryhmän määrittämien periaatteiden mukaan, oli olennaista, jotta kokemus itsensä toteuttamisesta syntyi. Esimerkiksi eräs haastateltu kertoi, kuinka omaehtoisesti toteutettu katutaide oli hänelle terapeutista itsensä toteuttamista verrattuna tilaustöiden yhteydessä koettuun ulkopuoliseen paineeseen. Eräs toinen haastateltu ilmaisi, kuinka hän tapahtumasuunnittelun yhteydessä kokee toteuttavansa omaa visiotaan ja kuinka tärkeää omaehtoisuuden toteutuminen on hänelle, vaikka kyseinen periaate toisinaan luo haasteita.

”No ihan ekana tulee mieleen, että sellasta monipuolisuutta. (...) se on tosi mielenkiintoista ja vapauttavaa (...) tuntuu että se on, no semmosta matalankynnyksen hommaa sitten, helposti lähestyttävää. (...) No se on tosi kehittävää, että sitten kun sitä itse tuottaa, niin siinä tulee ihan uudenlaisia haasteita ja semmosta opettavaista. (...) Ja siitä saa ihan tosi paljon irti, että se on sellanen voimavara.”

Kuten yllä olevassa sitaatissa, haastatteluissa usein mainittuja motiiveja kulttuuritoiminnalle olivat uuden oppiminen, kehittyminen ja koetut onnistumiset. Tässä tutkimuksessa kyseiset seikat tulkitaan osaksi ”itsensä toteuttamista”, sillä toiminnassa kehittyminen ja siitä saadut onnistumisen kokemukset nähdään kulttuuritoimijoiden itsensä toteuttamisen seurannaisina.

Aineistossa painottuu itsensä toteuttamisen ja ilmaisun olevan asia, mikä tekee kansalaiskulttuuritoiminnasta mielekkääksi tekemiseksi koettua. Yhdistäen tämän Erik Allardtin (1993) hyvinvointijaottelun itsensä toteuttamisen ulottuvuuteen, voidaan kansalaiskulttuuritoiminta nähdä yhtenä toimijoiden kyseistä hyvinvoinnin aluetta tukevana asiana.

3.1.3. Yhteisöllisyys ja toiminnan sosiaalinen luonne

Kansalaiskulttuuritoiminnan harjoittaminen toisten ihmisten kanssa oli olennainen asia niin toiminnan mahdolliseksi käymisen kuin mielekkyydenkin osalta. Alempana siteerattu haastateltu kuvasi kansalaiskulttuuritoimintansa lähtökohtana olleen ”alakulttuureissa pyöriminen”, minkä tulkitaan tarkoittavan osallistumista taidemuotoon ja sen ympärille muodostuneeseen yhteisöön. Eräs toinen haastateltu kuvasi, kuinka hän kiinnostui järjestämään itse kansalaiskulttuuritoimintaa oltuaan talkoolaisena erällä festivaaleilla, joiden ilmapiirin hän koki positiiviseksi. Yksi haastateltu koki, että kansalaiskulttuuritoiminta oli tullut paikkaamaan yhteisöllisyyden tarpeita opintojen päättymisen jälkeen. Eräs haastateltu puolestaan koki, kuinka taide on keino kommunikoida yli esteiden, kuten kielimuurin.

” (...) ehkä se on enemmän sellasta vähän noissa alakulttuureissa pyörimistä niinku se oma lähtökohta noihin tekemisiin ja sillein ajatuskin.”

Sosiaalisia suhteita ja yhteisöjä luonnehdittiin olennaisina tekijöinä kansalaiskulttuuritoiminnan mahdolliseksi tulemiseen. Tapahtumia järjestettiin porukalla ja kulttuuritiloja organisoitiin yhdessä. Toiminta ei monin paikoin onnistuisi yksin ja eräs haastateltu kuvasi, kuinka tapahtumajärjestämisessä tulee hyödynnettyä sosiaalisia verkostoja.

Vaikka muilta saatu tuki ja apu ovat paikoin merkittäviä tekijöitä kansalaiskulttuuritoiminnan mahdollistumiseen, ei yhteisöllisyyden merkitys pääty siihen, vaan sillä on suuri merkitys toiminnan mielekkyyteen. Eräs haastateltu kuvasi, kuinka hänelle kulttuuritoiminnassaan on tärkeää saada tuotoksensa muille koettavaksi, sekä saada niistä jonkinlaista ”vastakaikua”. Eräs toinen haastateltu kertoi pitävänsä ryhmässä toimimisesta ja hänelle muiden kulttuuritoiminnan mahdollistaminen oli ensisijaisia motiiveja toiminnalle. Eräs haastateltu puolestaan koki onnistumisten tunteiden syntyvän osaltaan muille aikaansaadusta ilosta.

Huomioiden aineistosta löydetyn kansalaiskulttuuritoiminnan yhteisöllisyyden elementin, voidaan sitä lähestyä ainakin kahdesta, toisiaan täydentävästä näkökulmasta. Erik Allardtin (1993) hyvinvointijaottelun osio yhteisyysuhteet (loving) nähdään vastaavan edellä kuvattua yhteisöllisyyden piirrettä kansalaiskulttuuritoiminnassa. Tästä näkökulmasta tulkittuna, kansalaiskulttuuritoiminnan sosiaalisuus ja yhteisöllisyys voivat tukea toimijoiden hyvinvointia merkittävien ihmissuhteiden osalta.

Kansalaiskulttuuritoiminnassa esiintyvää yhteisöllisyyttä voidaan myös lähestyä sosiaalisen pääoman näkökulmasta. Toimijoiden kertomuksien perusteella yhteisöllisyys on merkittävä tekijä toiminnan mahdollistumisen ja mielekkyyden osalta. Voidaankin siis sanoa, että kansalaiskulttuuritoiminta osaltaan vaatii sosiaalista pääomaa sen resurssina, mutta samalla myös tuottaa sitä toimijoille.

3.1.4. Toiminnan yhteys työelämään

Huomattavaa oli myös kulttuuritoiminnan ja työelämän välinen yhteys. Ensinnäkin kulttuuritoiminnan kautta opittujen taitojen ja saatujen kokemusten koettiin yhdistyvän haastateltujen työelämään, sekä vaihtelevissa määrin edesauttavan työelämään liittyvien tavoitteiden toteutumista. Toiseksi kansalaiskulttuuritoiminta voi motivoida kouluttautumaan ja työllistymään kulttuurialalle.

” (...) kokee, että siitä on tavallaan hyötyä, noista niinku että on tehnyt niin paljon tavallaan itekseen tollasta kaikkee taidehommaa niin sitten tavallaan niinku kehittyny vähän niinku silmä ehkä. Että pystyy sillain tekee niinku tollasta ihan eri juttuakin [palkallisia tilaustöitä] tavallaan silleen niillä samoilla lähtökohdilla ja taidoilla ehkä.”

Siteerattu haastateltu kertoi olevansa keikkaluontoisia pätkätöitä tekevä graafinen suunnittelija, jonka kulttuuritoiminta katutaiteen muodossa yhdistyi työllistymisen tavoitteisiin. Vaikka haastateltu ilmaisi tavoitteen työllistymisestä haastavana, hän koki kulttuuritoiminnan kautta kertyneiden taitojen tukevan hänelle työelämän kannalta oleellista osaamista. Haastateltu kuvasi myös, kuinka yksi tavoitteista hänen kulttuuritoiminnassaan on hänen taiteensa tekeminen tunnetummaksi ja sitä kautta tunnettavuuden lisääminen, mikä voisi johtaa työtarjouksiin. Samainen haastateltu kertoi myös, kuinka häneltä oli tilattu julkiseen tilaan katutaidetyö, josta hän työn valmistuttua sai positiivista palautetta ja kiitosta. Tämä tuo ilmi, kuinka kulttuuritoiminnan kautta muodostunut osaaminen voi olla eduksi työelämässä. Yhdelle haastateltavista olennaista kulttuuritoiminnassa oli muiden kulttuuritoiminnan mahdollistaminen ja hän kuvasi kommunikaatiotaitojensa kehittyneen kulttuuritoiminnan yhteydessä. Työelämässä hän toimii opetustehtävissä ja tällöin vuorovaikutustaidot voidaan nähdä olennaisena osaamisena. Eräs haastatelluista kertoi olevansa ammatiltaan muusikko ja siten onkin huomionarvoista, kuinka hän kuvasi itseilmaisun taitojensa kehittyneen erityisesti organisoimansa kansalaiskulttuuritilan toiminnan yhteydessä. Tämä näyttäytyy vahvimpana esimerkkinä kansalaiskulttuuritoiminnan kokemusten ja taitojen voimasta tukea työelämää. Samalla siitä käy selvästi ilmi se seikka, että jotta kansalaiskulttuuritoiminta voi tukea sitä harjoittavan henkilön työelämää, edellyttää se tietyissä määrin työelämän tehtävien sijoittumista samankaltaiselle kentälle, kuin missä kansalaiskulttuuritoiminta liikkuu. Kuvaten edellä

esitettyjä pääomalajien muodossa, voidaan sanoa, että kansalaiskulttuuritoiminnassa toimijat harjoittavat ja kehittävät inhimillistä pääomaansa, ja hyödyntävät tätä epävirallista tai arkipäiväistä inhimillistä pääomaansa palvelemaan työelämän tavoitteita.

Huomioidaan myös, kuinka kansalaiskulttuuritoiminta voi motivoida kouluttautumaan ja työllistymään kulttuurialalle, jolloin toiminnan kautta kertynyt osaaminen ja verkostot voivat olla hyödyksi opiskeluissa ja työelämässä, kuten edellä kuvattiin. Yksi haastatelluista kertoi omaavan ravintola-alan koulutuksen, mutta kulttuuritoiminnasta oli sen kautta saatujen positiivisten elämyksien muodostunut niin merkittävä asia hänen elämässään, että hän suunnitteli uudelleen kouluttautuvansa kulttuurialalle. Tarkastellen tätä pääomalajien kautta, näyttäisi siltä, että kansalaiskulttuuritoiminnassa kertynyt arkipäiväinen inhimillinen pääoma voi motivoida tavoittelemaan koulutuksen ja tutkinnon kautta saatavaa institutionalisoitunutta inhimillistä pääomaa, tai Bourdieun jaottelussa kulttuurisen pääoman institutionalisoitunutta muotoa. Voidaan myös pohtia kansalaiskulttuuritoiminnassa saadun inhimillisen pääoman hyödynnettävyyttä tavoitellessa institutionalisoitunutta pääomaa. Kansalaiskulttuuritoiminnasta saatu inhimillinen ja sosiaalinen pääoma ovat mahdollisesti avuksi opinnoissa, jotka sijoittuvat kansalaiskulttuuritoiminnalle läheiselle kentälle, kuten edellä mainitulle kulttuurialalle. Kansalaiskulttuuritoiminnassa tavoitetut pääomat voivat osaamisen ja verkostojen puolesta olla hyödyksi esimerkiksi opintoihin lukeutuviin työharjoitteluihin hakeuduttaessa tai yleisemmin opintosuorituksissa. Jos edellä esitetty nojaa pelkästään tutkijan näkemiin potentiaaleihin kansalaiskulttuuritoiminnan ja sen kautta tavoitettavien pääomien myötävaikutuksista, mainittakoon vielä selkeämmin aineistosta esiin nouseva seikka. Edellä mainittu haastateltu kertoi, kuinka kansalaiskulttuuritoiminta ja siitä saadut positiiviset kokemukset motivoivat häntä hakemaan kulttuurialan opintoihin. Tältä pohjalta voidaan sanoa, että kansalaiskulttuuritoiminta toimii tässä tapauksessa syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä ja yhteiskunnalliseen osallisuuteen myötävaikuttavana tekijänä.

Tarkasteltaessa kansalaiskulttuuritoiminnan yhteyttä työelämään, voidaan hyödyntää myös Erik Allardtin (1993) hyvinvointijaottelua ja sen elintaso-osiota (having). Pohjaten tässä luvussa jo aiemmin esiin tulleeseen, voidaan kansalaiskulttuuritoiminnan ja elintason välillä nähdä joitain potentiaalisia tai välillisiä yhteyksiä. Vaikka haastatellut yleisesti ilmaisivat, ettei toiminnalla tavoiteta taloudellisia resursseja (tai taloudellista pääomaa), on tässä luvussa edellä tuotu ilmi, kuinka kansalaiskulttuuritoiminta voi tukea työelämää inhimillisen pääoman muodossa tai motivoida kouluttautumaan.

3.1.5. Hyvinvointia ja osallisuutta kansalaiskulttuuritoiminnasta

”Olen omakohtaisesti kokenut, kuinka taide on parantanut itsetuntemustani ja elämänlaatuani. Tunnen, että velvollisuuteni on jakaa se tieto ja mahdollisuus muillekin. Siitä on puolivahingossa tullut elämäntehtäväni.”

Edellä on esitetty, millaisia merkityksiä kansalaiskulttuuritoimijat liittävät harjoittamaansa toimintaan. Aineistossa painottuu kansalaiskulttuuritoiminnan tärkeys toimijoiden itsensä toteuttamisen alueena. Mielekkääksi koetun toiminnan kautta tavoitetaan tunteita onnistumisista ja kehittymisestä, mitkä ruokkivat toimijoiden positiivista minäkuvaa. Kaikki haastatellut toivat myös esille toiminnan sosiaalisen luonteen ja siihen liittyviä merkityksiä. Yhdessä tekemisen koettiin olevan tärkeää toiminnan mielekkyyden ja onnistumisen kannalta, sekä toiminnalla muille tuotettua iloa koettiin motivoivana ja osalle haastatelluista muiden toiminnan mahdollistaminen olikin suurimpia motiiveja kansalaiskulttuuritoiminnan taustalla. Vaikka kansalaiskulttuuritoiminnasta ei suoraan hyödytä taloudellisesti, ja se sijoittuu vapaa-ajalle, on sillä muutamia välillisiä ja potentiaalisia yhteyksiä toimijoiden työelämään. Osa toimijoista hyödyntää kansalaiskulttuuritoiminnassaan olennaista osaamista myös palkkatöissään, ja yhdelle haastatelluista kansalaiskulttuuritoiminnasta saadut kokemukset olivat motiivina hakemaan opiskelemaan kulttuurialaa. Vaikka nämä kolme aineistosta havaittua ja muodostettua kansalaiskulttuuritoiminnalle nähtyä merkitystä jo itsessään vastaavat tutkimuskysymykseen, voidaan analyysia viedä vielä seuraavalle, yleisemmälle ja tuloksia yhdistävälle tasolle.

Taulukko 1. Kansalaiskulttuuritoiminnan yhteys hyvinvointiin ja osallisuuteen

	Hyvinvoinnin ja osallisuuden lähde	
	/	\
Toiminta itsensä toteuttamisen tilana	Toiminnan sosiaalinen luonne	Toiminnan myötävaikutus työelämään
*inhimillistä pääomaa	*sosiaalista pääomaa	*taitojen hyödyntäminen työelämässä
*positiiviset tunnekokemukset	*ilon tuottaminen muille	*tavoite työllistyä kulttuurialalle
*toiminnan korvaamattomuus	*sosiaalinen tekemässä toiminnasta mielekästä	
*omaehtoisuus	*sosiaalinen mahdollistamassa toiminnan	
*itseilmaisuu	*yhteistyö ja ryhmässä toimiminen	
	*motiivina muiden toiminnan mahdollistaminen	

Hyödyntäen teorioita pääomalajeista, hyvinvoinnista ja osallisuudesta, kansalaiskulttuuritoiminnan nähdään edesauttavan kansalaiskulttuuritoimijoiden hyvinvointia ja yhteiskunnallista osallisuutta. Yhdistäen esiteltyjä tuloksia Erik Allardtin (1993) hyvinvointijaotteluun, voidaan kansalaiskulttuuritoiminnan nähdä vaihtelevissa määrin tukevan jokaista sen ulottuvuutta. Kansalaiskulttuuritoiminnan yhteys näyttäytyy heikoimpana hyvinvoinnin elintaso-ulottuvuuteen, mutta kuitenkin mainitsemisen arvoisena, sillä jo esitellyllä tavalla, voidaan kansalaiskulttuuritoiminnan ja työelämän välillä nähdä niin välillisiä kuin potentiaalisia yhteyksiä. Osa kansalaiskulttuuritoimijoista kertoi toiminnassa kehittyvän inhimillisen pääoman hyödynnettävyydestä työelämässä, millä on potentiaalinen yhteys elintaso-ulottuvuuteen lukeutuvan työllisyyden kanssa. Väite ei tarkoita, että kansalaiskulttuuritoiminta estäisi työttömyyttä, vaan kuvaa kansalaiskulttuuritoiminnasta saatavan inhimillisen pääoman hyödynnettävyyttä työelämän alueella. Vahvin esimerkki tästä nousi aineistosta, kun katutaidetta harjoittava toimija kertoi saaneensa erääseen keskusta-alueen julkiseen tilaan tilaustyön, joka rahallisen palkan lisäksi tuotti positiivista palautetta alueen yrittäjiltä. Hyvinvoinnin elintaso-ulottuvuuteen lukeutuvan koulutuksen osalta, kansalaiskulttuuritoiminta oli motivoinut yhtä toimijaa hakemaan opiskelemaan kulttuurialaa. Kyse oli uudelleenkouluttautumisesta hänen kohdallaan, joten ajatus kansalaiskulttuuritoiminnan suojaavasta vaikutuksesta ehkäistä poikkeamia normatiiviselta elämänkululta olisi tässä kohtaa liioiteltua. Mielenkiintoinen pohdinta voidaan kuitenkin tehdä siitä, kuinka kansalaiskulttuuritoiminnan kautta saadut kokemukset ohjaavat elämänkulkua. Löytääkö edellä mainittu toimija ”oman kutsumuksena” ja unelma-ammattinsa kulttuurialalta? Elintaso-ulottuvuuteen lukeutuvan terveyden osalta voidaan myös nähdä yhteyksiä kansalaiskulttuuritoimintaan, kun huomioidaan terveyden fyysisen puolen lisäksi psyykinen. Tähän liittyen kansalaiskulttuuritoimijat usein eri kuvailuin yhdistivät toimintansa merkittävänä henkiselle hyvinvoinnilleen. Toimintaa luonnehdittiin muun muassa ”terapeuttisena”, ”voimaannuttavana” ja ”aktivoivana” kokemuksena.

Allardtin (199) hyvinvointijaottelun yhteisyyssuhteet (loving) ulottuvuuden osalta, voidaan aineiston perusteella väittää kansalaiskulttuuritoiminnassa olevan olennaista yhteisöllinen tekeminen, mikä viittaa yhteisyyssuhteiden paikallisyhteisöihin verkostoihin ja kiinnittäytymiseen, sekä aktiivisiin ystävyys-suhteisiin. Jokainen haastateltu toi esille toiminnan sosiaalisuuden tärkeyttä. Esimerkiksi kulttuuritiloja organisoitiin yhdessä ja tapahtumajärjestäminen tarvitsi ryhmän yhteistyötä onnistuakseen. Omaa kansalaiskulttuuritoimintaa oli tärkeää tuoda julki ja siitä haluttiin saada toisilta ”responsia” ja ”vastakaikua”, koska haastateltu koki muiden huomion ja reaktion muodostavan toiminnalle merkityksellisyyttä. Eräs haastateltu painotti kommunikaation merkitystä kulttuuritoiminnassaan ja toinen kuvasi, kuinka kulttuuri on tapa kohdata toiset vaikka yli

kielimuurien. Osalle haastatelluista muiden kulttuuritoiminnan mahdollistaminen olikin toiminnan merkittävimpiä motiiveja. Haastatellut puhuivat myös laajemmin Tampereen kulttuurikentästä pääosin positiiviseen sävyyn viitattaessaan muihin kulttuuritoimijoihin ja kulttuuritoimintaan osallistuviin asukkaisiin. Huomattavaa oli myös sosiaalisen painottuminen kysyttäessä innostumisesta alun perin kulttuuritoimintaan. Tällöin oli kyse muun muassa osallisuudesta alakulttuuriyhteisössä, lämminhenkisestä kokemuksesta festivaalitalokoolaisena ja samanhenkisten ihmisten löytämisestä. Aineiston perusteella kansalaiskulttuuritoiminnan sosiaalinen luonne on kiistaton. Allardtin (1993) hyvinvointijaotteluun yhdistäen kansalaiskulttuuritoiminnan esitetään tukevan yhteisyysuhteiden ulottuvuutta toimijoiden hyvinvoinnissa. Tarkoituksena ei ole väittää, että kansalaiskulttuuritoiminta täyttäisi tämän ulottuvuuden kaikki osa-alueet (tähän ulottuvuuteen lukeutuvat esimerkiksi myös suhteet sukulaisiin ja kollegoihin), vaan että kansalaiskulttuuritoiminta on sitä harjoittaville yksi alue elämässä, joka osaltaan täyttää sosiaalisten suhteiden ja yhteisöllisyyden tarpeita. Tulos on samankaltainen Markku T. Hyypän teoretisointien kanssa, joissa kulttuuriharrastukset nähdään olemukseltaan sosiaalisina, ja joissa hänen käsityksensä mukainen kulttuurinen pääoma luo sosiaalista pääomaa. Kyseisessä teoretisoinnissa kulttuurisella pääomalla tarkoitetaan siis muun muassa kulttuuriharrastamista. (Hyypä, 2011.) Kansalaiskulttuuritoiminnassa (tai Hyypän katsannossa kerryttäessään kulttuurista pääomaa) toimijat hyödyntävät sosiaalista pääomaansa, mikä ei vain mahdollista toimintaa, vaan tekee siitä myös mielekkäämpää. Esitetyn perusteella väitetään kansalaiskulttuuritoiminnan yhteyden hyvinvoinnin yhteisyysuhteiden ulottuvuuteen olevan merkittävä ja siten tukevan toimijoiden hyvinvointia.

Viimeisenä Allardtin hyvinvointijaottelun ulottuvuutena on itsensä toteuttaminen (being). Tämän ulottuvuuden yhtenä osa-alueena on ”mahdollisuudet vapaa-ajan aktiviteetteihin”, mihin kansalaiskulttuuritoiminnan yhteys on merkittävä, sillä se itsessään on vapaa-ajan aktiviteetti. Kuten aiemmin tuotiin esille, kansalaiskulttuuritoimijat mieltävät toiminnalleen olennaisena itseilmaisun ja itsensä toteuttamisen. Tätä tapahtui esimerkiksi katutaideita maalattaessa tai tapahtumasuunnittelussa. Motivoivaksi koettiin toiminnassa kehittyminen ja siitä saatavat onnistumisen tunteet, jotka tulkitaan tässä tutkimuksessa osaksi itsensä toteuttamista, sillä nämä ovat koettuja seurauksia toiminnasta. Tässä kohtaa on myös huomioitava haastateltujen tapa painottaa toimintansa tärkeyttä ja siihen käytettyä aikaa. Tätä luonnehdittiin termein ”elinehto”, ”elämäntehtävä”, ”arjen sisältö” ja ”ainut asia, jota haluaa tehdä”. Kyseisten luonnehdintojen katsotaan alleviivaavan tämän itsensä toteuttamisen muodon tärkeyttä toimijoille. Allardt käsitti hyvien itsensä toteuttamisen mahdollisuuksien johtavan yksilön henkilökohtaiseen kasvuun ja heikkojen mahdollisuuksien vieraantumiseen (Allardt 1993, 91). Pohjaten tähän teoriaan, eräs

haastatelluista kuvasikin, kuinka hänen itsetuntemuksensa, elämänlaatunsa ja uskalluksena ilmaista itseään oli kehittynyt kansalaiskulttuuritoiminnan yhteydessä. Samankaltaisesti työttömyyttä kokenut haastateltu kuvasi, kuinka kansalaiskulttuuritoiminta tuottaa hänelle aikaansaamisen kokemuksen, mikä puolestaan luo tunnetta ”itsensä kokemisesta tärkeänä”. Eli kun omanarvontunto ei ole työn kautta tavoitettavissa, paikkaa kansalaiskulttuuritoiminta tätä kokemusta.

Palaten mainittuun Allardtin (1993) näkemykseen itsensä toteuttamisen seurauksista, eli henkilökohtaiseen kasvuun ja toisaalta vieraantumiseen, voidaan alkaa hahmottamaan toista kansalaiskulttuuritoiminnan yleisemmän tason vaikutusta sitä harjoittavien elämään. Jos ymmärretään vieraantumisessa olevan kyse elämän tarkoituksettomuuden tunteista, kyvyttömyydestä vaikuttaa omaan elämään ja heikoista siteistä ja suhteista toisiin ihmisiin, muistuttaa se pitkälti syrjäytymisen käsitettä. Syrjäytymisen vastavoimana voidaan puolestaan pitää osallisuutta. Kerraten aiempaa tutkimusta esiteltyä lukua, osallisuudessa on kyse siis tilasta, jossa yksilö voi tavoittaa aineellisia ja aineettomia hyvinvoinnin lähteitä, muodostaa vastavuoroisia ja tunnustuksen tarpeeseen vastaavia ihmissuhteita, vaikuttaa omaan elämänsä ulkopuolelle, sekä osallistua yhteisen hyvän luomiseen ja merkityksellisyiden tuottamiseen ja kokemiseen (Isola ym. 2017). Tässä luvussa esitetyn perusteella voidaan kansalaiskulttuuritoiminnan yleisemmän tason vaikutuksena hyvinvoinnin lisäksi nähdä sen olevan osallisuuden lähde. Kun osallisuuden yhtenä palasena on mahdollisuus tavoittaa aineellisia ja aineettomia hyvinvoinnin lähteitä, esitettiin jo edellä, millainen on kansalaiskulttuuritoiminnan yhteys hyvinvoinnin osa-alueisiin. Varsinkin yhteydet yhteisyyssuhteisiin ja itsensä toteuttamiseen olivat kansalaiskulttuuritoiminnassa vahvoja, kun taas elintason osalta yhteydet olivat pikemminkin välillisiä tai potentiaalisia. Kansalaiskulttuuritoimijat asettuvat toiminnassaan suhteisiin toisten kanssa ja toimivat ryhmissä, mikä mahdollistaa toiminnan ja samalla tekee siitä mielekkäämpää. He kokevat kulttuuritoimijoiden keskuudessa olevan lämminhenkistä yhteisöllisyyttä ja avunantoa. Toimintansa he kokevat merkityksellisenä ja hyvin tärkeänä itselleen, niin arkea täyttävänä mielekkäänä tekemisenä kuin myös henkistä hyvinvointia tukevana aktiivisuutena. Toiminnallaan he siis luovat itselleen merkityksellistä sisältöä elämäänsä. Yhteisen hyvän luominen tuli esille kaikkien haastateltujen puheissa ja varsinkin kulttuuritiloja organisoivien haastateltujen puheissa, joille muiden kulttuuritoiminnan mahdollistaminen oli toiminnan tärkeimpiä motiiveja. Myös katutaiteen parissa toimiva haastateltu kertoi vaikuttamisen kokemuksena sen, kuinka ollessaan mukana järjestämässä katutaidetapahtumaa, hän koki antaneensa muille katutaiteilijoille mahdollisuuden ja tilan tehdä ja tuoda taidettaan esille. Samaan tapaan festivaaleja järjestänyt haastateltu puhui vaikuttamiskokemuksena ilmaisten ja kaikille avoimien festivaalien järjestämisen. Voidaan siis katsoa, että kansalaiskulttuuritoimijat ovat luoneet

toiminnassaan yhteistä hyvää, kun kaupunkiorganisaatio tai yritykset eivät ole koettuihin tarpeisiin vastanneet. Tällöin he ovat muodostaneet itselleen osallisuutta tukevaa toimintaa, mutta samanaikaisesti sitä on luotu myös muille, kun toiminta on ollut avointa ja mukaan kutsuvaa. Tuohon mainittuun kansalaiskulttuuritoiminnan vaikutukseen muihin toimintaan osallistuviin ja kaupunkiympäristöön keskitytään syvemmin kuitenkin vasta analyysin toisessa osiossa.

Vastaten ensimmäiseen tutkimuskysymykseen ”Millaisia vaikutuksia kansalaiskulttuuritoimijat kokevat harjoittamallaan toiminnallaan olevan heidän elämäänsä?” esitetään edellä kuvatun analyysin pohjalta, että yleisimmältä tasolta katsottuna kansalaiskulttuuritoiminta on sitä harjoittaville hyvinvoinnin ja osallisuuden lähde. Vastauksen tyypistäminen tällaiseen muotoon jättää kuitenkin huomiotta tärkeät tekijät kansalaiskulttuuritoiminnalla tavoitettavan hyvinvoinnin ja osallisuuden muodostumisen prosesseista. Siispä tulosta ilmaistaessa tulee yhtä lailla huomioida ”alemman tason” merkitykset: itsensä toteuttamisen, toiminnan sosiaalisuuden ja toiminnan yhteyden työelämään. Näillä osa-alueilla toimijat muodostavat ja hyödyntävät sosiaalista ja inhimillistä pääomaa, mikä osaltaan tekee toiminnasta mielekästä ja mahdollista, sekä selittää kansalaiskulttuuritoiminnan vaikutuksen ulottumista vapaa-ajan lisäksi työelämään. Tutkimus ei kuitenkaan väitä, että kansalaiskulttuuritoiminta vastaisi yksinään kaikenkattavasti hyvinvointiin ja osallisuuteen liittyviin tarpeisiin, tai että sen vaikutukset toteutuisivat kaikkien yksilöiden kohdalla, jos he vain alkaisivat harjoittamaan kulttuuritoimintaa. Esimerkiksi hyvinvointiin ja siihen lukeutuvan elintason- ulottuvuuden osalta kansalaiskulttuuritoiminnan yhteydet ovat potentiaalisia tai välillisiä. Kansalaiskulttuuritoiminta ei tietenkään takaa työ- tai opiskelupaikkaa, eikä rahallisia resursseja niinkään tavoiteta suoraan sen avulla. Toisaalta kansalaiskulttuuritoiminnassa kerrytetty inhimillinen ja sosiaalinen pääoma voivat olla hyödynnettävissä työelämän puolella. Ylipäänsä olisi myös mieleöntä pyrkiä selittämään yhden inhimillisen toiminnanmuodon olevan avain hyvinvointiin ja osallisuuteen, sillä näiden ilmiöiden toteutuminen on monen tekijän summa. Kuitenkin tämän tutkimuksen pohjalta on sanottava, että kansalaiskulttuuritoiminnan voima tukea hyvinvointia ja osallisuutta näyttäytyy vahvana. Samalla on kuitenkin huomioitava tutkimuskohde, taiteisiin liittyvä kulttuuritoiminta ja sitä harjoittavat henkilöt. Vaikka he kokevat kulttuuritoiminnan tärkeäksi ja merkitykselliseksi, ei voida väittää, että taiteellinen kulttuuritoiminta olisi universaalisti jaettu tarve. Ja juuri tähän merkityksellisyyden kokemukseen ja tarpeeseen harjoittaa kulttuuritoimintaa pohjautuu pitkälti sen voima tukea hyvinvointia ja osallisuutta. Avataan lisää tätä ajatuskulkua. Haastatellut kuvasivat, kuinka kulttuuritoimintaan ajaututtiin osaltaan kohdatun samanhenkisyyden muiden toiminnassa olleiden kautta, ja kuinka toiminnassa yleisesti sen sosiaaliset aspektit tekevät siitä mielekästä. Voidaan siis katsoa, että he kokevat kulttuuritoimijoiden yhteisön vastaavan heidän

sosiaaliin haluihinsa ja tarpeisiinsa. Tämä puolestaan on tärkeä seikka, jotta hyvinvoinnin yhteisyyssuhteet ja osallisuuteen lukeutuvat vastavuoroiset ja tunnustuksen tarpeeseen vastaavat ihmissuhteet toteutuvat. Haastatellut kertoivat myös, kuinka kulttuuritoiminnassa oleellista on itsensä toteuttaminen, taitojen kehittyminen ja onnistumiset. Tämä voidaan nähdä siten, että juuri tämän tietyn tyyppisen inhimillisen pääoman kerryttäminen ja hyödyntäminen koetaan tärkeänä ja merkityksellisenä, mikä on puolestaan välttämätöntä sille, että kulttuuritoiminnan voidaan katsoa tukevan hyvinvoinnin itsensä toteuttamisen aluetta, tai osallisuuteen liittyen merkityksellisyyden kokemista ja luomista.

3.2. Kansalaiskulttuuritoiminnan vaikutus kaupunkiympäristöön

Tässä analyysin toisessa osassa vastataan asetettuun tutkimuskysymykseen ”*Miten kansalaiskulttuuritoimijat kuvaavat toimintansa vaikutuksia Tampereen kaupunkiympäristöön?*”, eli tarkastellaan ja analysoidaan, kuinka kulttuuritoimijat arvioivat toimintansa vaikutuksia muihin toimintaan osallistuviin ihmisiin, sekä laajemmin kaupunkioloihin.

3.2.1. Osallistumismahdollisuudet kaupunkilaisille

Yleisimmällä tasolla tarkasteltaessa kansalaiskulttuuritoiminnan vaikutusta kaupunkiympäristöön, voidaan sen nähdä olevan osallisuuden ja osallistumismahdollisuuksien luontia. Toiminnan ollessa useimmiten yhteisöllisyyteen ja mukaan kutsuvuuteen perustuvaa, se antaa mahdollisuuden kaupunkilaisille taiteen tekemiseen, tai siitä passiivisemmin nauttimiseen. Samalla kulttuuritilat näyttäytyvät taidetoiminnan ohella paikkoina, joissa on mahdollista viettää aikaa yhteisöllisesti. Yhteisöllisyys kytkeytyy myös kansalaiskulttuuritoimijoiden toistensa väliseen apuun ja tukemiseen.

*” (...) tänne [*Kulttuuritilaan*] on kaikki tervetulleita ja ihan sama millainen titteli sulla on tai mitä sä oot, niin se riisutaan sulta, kun sä tuut ovesta sisälle.”*

Osallistumisen ja osallisuuden mahdollisuuksien tarjoamista kaupunkilaisille tapahtuu kulttuuritiloissa ja tapahtumien yhteydessä. Kulttuuritiloja kuvailtiin haastatteluissa avoimiksi paikoiksi ihmisille tulla viettämään aikaa, nauttimaan taidetoiminnasta ja tapaamaan muita ihmisiä. Esimerkiksi eräessä kulttuuritilassa oli kävijöille tarjolla soittimia vapaaseen musisointiin, mutta yhtä lailla ihmiset olivat tervetulleita vaikkapa juomaan päiväkahvit tai ottamaan torkut. Siteerattu haastateltu kuvasi, kuinka yhteiskunnallinen status ikään kuin riisutaan saapujan päältä, sillä kulttuuritilan periaatteisiin kuului tasa-arvoisuus. Kyseinen periaate ohjasi myös tiettyjä kulttuuritilassa järjestettäviä tapahtumia, joissa kolehdin keräämisellä pyrittiin varmistamaan taidetapahtumien saavutettavuus kaikille. Sitoutumattomuus poliittisiin puoleisiin koettiin myös tärkeäksi, ja jotta kulttuuritila tuntuisi kaikille tasavertaiselta paikalta tulla, oli sieltä evätty poliittisen puoleen kokous. Samaten kulttuuritilaan ei haluttu uskonnollisia tunnuksia. Toinen haastateltu kuvasi, kuinka monet kulttuuritilassa kävijät ovat pienituloisia ja siten oleellista oli rahallisten vaatimusten vähyys.

Tapahtumajärjestämisessä kulttuuritoimijat kokivat antaneensa ihmisille mahdollisuuden toteuttaa itse kulttuuritoimintaa tai passiivisemmin nauttia siitä. Livemusiikkitapahtumia järjestänyt kulttuuritoimija määritteli ensisijaiseksi motiiviksi oman esiintymisensä mahdollistamisen, mutta

kertoi luovansa myös muille yhtyeille näissä tapahtumissa saman mahdollisuuden. Samainen toimija kertoi myös tapahtumasuunnittelussa pyrkivänsä luomaan tapahtumia, jotka eivät keskittyisi vain yhteen musiikkigenreen, jotta tapahtumaan oltaisiin laajemmin halukkaita osallistumaan. Haastateltu koki, että useimmille järjestämilleen tapahtumille on ollut tietynlainen yleinen tarve, ja merkityksellisimpänä hän piti erään kulttuuritilan läksiäisiä kyseisen paikan oltua eräänlainen epävirallinen, mutta keskeinen alakulttuuriyhteisön tekemisen ja kohtaamisen paikka. Toinen haastateltu kertoi yhtenä suurimpana saavutuksenaan, ilmaisen ja avoimen kulttuuritapahtuman järjestämisen. Usein haastatellut kertoivat toiminnan olevan maksutonta, tai joissain tapauksissa suhteellisen pieniä maksuja vaativia. Vaikka tapahtumien maksuttomuus koettiin tärkeäksi, tuotti se tiettyjä haasteita tapahtumien järjestämisessä, sillä tärkeäksi koettiin myös jonkinlaisen palkan maksaminen taiteilijoille.

Kun edellä on kuvattu, millaisia osallistumismahdollisuuksia kansalaiskulttuuritoiminta tarjoaa kaupunkilaisille, voidaan aiheeseen lisätä ylimalkaan, että osa haastatelluista kulttuuritoimijoista arvioi varsin positiivisesti toimintansa vaikutuksia satunnaisemmin toimintaan osallistuviin kaupunkilaisiin. Kyseistä aihetta ei kuitenkaan käsitellä tässä tutkimuksessa sen enempiä, koska tämä vaatisi jatkotutkimusta, mikä keskittyisi heidän kokemuksiinsa ja näkökulmiinsa.

3.2.2. Toisten kulttuuritoimijoiden tukeminen

Jokaisen haastatellun kulttuuritoimijan toimintaan lukeutui vaihtelevissa määrin muiden kulttuuritoimijoiden tukeminen. Tukemisen tapoja olivat tapahtumajärjestäminen, avoimien kulttuuritilojen tarjoaminen, tuen antaminen muille kulttuuritoimijoille, sekä toimintaa koskevan tiedon ja taidon jakaminen.

” (...) se on hyvä sana se mahdollistaja. Onhan se mun termi, koska mä tykkään tehdä ryhmädynaamisia asioita ja sillain, että kaikki on mahdollista. (...) et mä en saa kauheen paljoo siitä, et mä mahdollistaisin vaikka vaan omat näyttelyt. Tai mä koen sen aika sillain ontoksi jotenkin, mut sitten heti kun siihen saa mukaan muita samanhenkisiä ihmisiä tekemään (...) niin jotenkin se kiehtoo mua enemmän.”

Yksi haastateltu kuvaili, että järjestäessään katutaidefestivaalia, koki hän antaneensa mahdollisuuden taiteilijoille toteuttaa taidettaan ja tuoda sitä esille muiden nähtäväksi. Yllä siteerattu haastateltu piti keskeisenä seikkana toiminnassaan muiden kulttuuritoiminnan mahdollistamisen ja nuorien, mahdollisesti vähemmän tunnettujen, taiteilijoiden tukemisen. Yhtenä keinona tähän oli näyttelyajan antaminen kulttuuritilassa. Samainen haastateltu vastasi myös kulttuuritilan taholta toteutetusta

viestinnästä ja hän kuvasi, kuinka he tuovat viestinnässään esille myös muita alueen kulttuuritapahtumia. Eräs toinen haastateltu kuvaili, kuinka heidän ryhmänsä organisoimassa kulttuuritilassa taiteilijat voivat järjestää tapahtumia, sekä myydä oheistuotteitaan. Samainen haastateltu koki toimintansa yhtenä merkittävimpänä saavutuksena sen, kuinka järjestäessään tapahtumia hän on edesauttanut toisten taiteilijoiden näkyvyyttä ja verkostoitumista, ja siten levittänyt taidetta yleisölle, mikä on voinut johtaa esimerkiksi uuden suosikkiartistin löytämiseen. Useimmat haastatellut myös kertoivat antaneensa tukea muille kulttuuritoimijoille harjoittamansa viestinnän kautta ja jakamalla toiminnan yhteydessä kertynyttä kokemustaan ja vinkkejä muille ihmisille, jotka olivat kiinnostuneita järjestämään jonkinlaista kulttuuritoimintaa.

3.2.3. Viihtyvyyden, ajanvietto- ja toimintatapojen lisääminen

Laajemmin tarkasteltuna, kansalaiskulttuuritoimijat kokivat toimintansa merkittäväksi osaksi kaupunkielämää. Tulkiten haastateltujen näkemyksiä, voidaan ”merkittävyyden” ilmaista muodostuvan viihtyvyyden sekä ajankäyttö- ja toimintatapojen lisäämisen kautta. Katutaidetta harjoittanut kulttuuritoimija näki, että katutaiteen lisäämisellä voitaisiin kohentaa alueiden viihtyvyyttä esteettisyyden kannalta. Haastateltu olikin ollut mukana projektissa, jossa läänintaiteilijan johdolla oli tarkoitus tuoda katutaidetta tamperelaisiin lähiöihin, mutta projekti oli kaatunut läänintaiteilijan vaihduttua. Kuitenkin eräs julkiseen tilaan tehty tilaustyö oli tuottanut positiivista palautetta kyseisellä alueella yrittäjiltä, kun alue aiemmin nähtiin olleen vain ”töhritty”. Vaikka kyseinen tilaustyö ei sen luonteen puolesta ole tutkielman keskiössä olevan ilmiön, kansalaiskulttuuritoiminnan esiintymä, tuo se ilmi mahdollisuuden, kuinka katutaide ja graffiti kansalaiskulttuuritoimintana voisi toimia alueiden viihtyvyyden lisääjänä.

*”Kyseessä on kaikille avoin ja ilmainen kaupunkilaisten olohuone, josta löytyy piirustusvälineitä, käsityötarvikkeita, soittimia, pieni galleria ja esiintymistila. *Kulttuuritila* on vuoden aikana vakiintunut monipuoliseksi, itseohjautuvaksi kaupunkikulttuuritilaksi, joka on paitsi turvapaikka monelle, myös vaihtoehto pakkomielleiselle kuluttamiselle. Meitä on paljon jotka (...) haluavat nauttia sosiaalisesta kaupunkikulttuurista esimerkiksi luovan, yhteisöllisen tekemisen äärellä.”*

Tarkasteltaessa kansalaiskulttuuritoiminnan yhteyttä ajankäyttö- ja toimintatapojen lisäämiseen kaupungissa, keskeisinä elementteinä ovat tapahtumajärjestäminen ja kulttuuritilat. Kuten aiemmin on kuvattu kansalaiskulttuuritoimijoiden kulttuuritilojen ja järjestämien tapahtumien piirteitä, luonnehtii niitä ilmaisuus, tai edullisuus ja avoimuus sekä mukaan kutsuvuus. Siten voidaankin huomioda, kuinka nämä tapahtumat muodostavat kaupunkilaisille mahdollisuuden vapaa-ajan

toimintaan, jossa markkinataloudelle tyypillinen kuluttaminen ei ole keskiössä. Yllä siteerattu haastateltu kuvasi, kuinka hän koki kulttuuritiloissaan tapahtuneen talkoolaisuuden olleen vastavoimana työelämälle luonnehdituille olosuhteille, joissa valtasuhteet tuottavat rivityöntekijöille riiston ja työn merkityksettömyyden kokemuksia. Samainen haastateltu kuvasi organisoimiaan kulttuuritiloja myös ”kaupunkilaisten olohuoneina”, jotka toimivat vaihtoehtoina ostoskeskuksissa ja baareissa tapahtuvaan vapaa-ajanviettoon. Yksi haastateltu kuvaili kulttuuritoimintansa suuntaa ohjailevan näkemyksensä ”uudesta ja siististä”, verrattuna massakulttuurille ominaiseksi nähdyille ”mikä myy”-periaatteelle. Tämä puolestaan ohjaili häntä pyrkimykseen ”rajojen rikkomisesta”, minkä hän näki toteutuvan järjestäessään tapahtumia tiloissa ja paikoissa, joissa vastaavaa toimintaa ei aiemmin ole niinkään ollut, sekä tapahtumien ilmaisuuteen ja yleisesti pienellä budjetilla toimimiseen liittyen. Eräs toinen haastateltu näki kansalaiskulttuuritoiminnan lisäävän kaupungin elinvoimaisuutta muun muassa turismin ja yrittäjyyden kasvun kautta. Samaan aihepiiriin liittyen eräs toinen haastateltu huomioikin, kuinka pienemmän tason toiminta voi pidemmällä aikavälillä vakiintua merkittäväksi osaksi kaupungin kulttuuritarjontaa.

3.2.4. Kansalaiskulttuuritoiminnan yhteys kaupunkikehitykseen

”Yhteisöllisyys, ihmisten keskinäinen luottamus, talkootyö ja tasavertainen, epäkaupallinen kansankulttuuri puhaltava hengen elottomiin betonilavasteisiin, joita kaupungeiksi kutsutaan.”

Edellä esitettiin kansalaiskulttuuritoiminnan luovan kaupunkilaisille mahdollisuuksia kulttuuriosallistumiseen, tukevan toisten taiteilijoiden toimintaa, sekä lisäävän viihtyvyyttä, ajankäyttö- ja toimintatapoja. Näiden seurannaisiksi arvioitiin kaupunkilaisten osallisuuden ja hyvinvoinnin tukemisen, sekä monipuolisemman kulttuuriaktiiviteettien tarjonta. Tältä pohjalta esitetään, että kansalaiskulttuuritoiminnan yhteys kaupunkiympäristöön on ymmärrettävissä kaupunkikehitykseen vaikuttavana kansalaisosallistumisena.

Yhdistäen tätä tutkimusta aiempaan tutkimustietoon voidaan huomioida ainakin, kuinka kansalaiskulttuuritoiminnasta on havaittavissa Isolan ym. (2017) osallisuuden muotojen ilmenemistä, sekä Mäenpään ym. (2017) tutkiman *kaupunkiaktiivisuuden* piirteitä. Tutkimuskysymyksen tarkastelunäkökulmasta olennaisina osallisuuden muotoina näyttäytyvät *osallisuus vaikuttamisen prosesseista* ja *paikallinen osallisuus*. Kun *osallisuudella vaikuttamisen prosesseista* -osa-alueeseen lukeutuu omaehtoinen toiminta, jolla tarkoitettiin itsen ulkopuolelle suuntautuvaa vaikuttamista, jossa olennaista on pikemminkin toiminnan kokeminen merkitykselliseksi kuin sen rahallinen arvo (Isola ym. 2017, 31), voidaan tämän luvun analyysin perusteella väittää kansalaiskulttuuritoimintaan kytkeytyvän tämän tyyppistä osallisuutta. Järjestäessään tapahtumia, ylläpitäessään kulttuuritiloja ja

tukiessaan toisia kulttuuritoimijoita kansalaiskulttuuritoimijat luovat kaupunkilaisille osallistumismahdollisuuksia, minkä arvo perustuu ensimmäisessä analyysiosiossa esille tuodun mukaisesti toiminnan mielekkyyteen, eikä rahalliseen arvoon. Kun *paikallista osallisuutta* luonnehtii osallisuuden toteutuminen henkilön lähiympäristössä ja oleminen vastavuoroisissa sosiaalisissa suhteissa, jotka voivat konkretisoida esimerkiksi toimintana yhteisen hyvän puolesta (Isola ym. 2017, 38), on kansalaiskulttuuritoiminnasta havaittavissa näitäkin elementtejä. Kuten mainittua, kulttuuritilat luovat kaupunkilaisille mahdollisuuden taiteiden ympärille kietoutuvaan tekemiseen tai muuten vain sosiaaliseen oleskeluun, mitkä ovat nähtävissä panostuksena yhteiseen hyvään. Samaten kansalaiskulttuuritoimijoiden organisoimat tapahtumat voidaan nähdä mahdollisuuksina kaupunkilaisille kulttuurista nauttimiseen, mikä on osaltaan kaupungissa tapahtuvan kulttuuritarjonnan kasvattamista ja siten ymmärrettävissä toimintana yhteisen hyvän puolesta. Vaikka julkinen ja yksityinen sektori myös tuottavat kulttuuriaktiiviteettejä kaupunkilaisille koettavaksi ja osallistuttavaksi, on huomioitava, kuinka kansalaiskulttuuritoimintaa luonnehtii suurelta osin sen vähäiset rahalliset tai institutionalisoitujen pätevyyksien vaatimukset, koskien niin kansalaiskulttuuritoimijoita kuin myös satunnaisempia osallistujia. Samaten se antaa tilaa nuorille tai vähemmän tunnetuille taiteilijoille, sekä harrastelijoille tuoda taidettaan esille esimerkiksi näyttelyajan tai esiintymismahdollisuuksien muodossa, mikä monimuotoistaa kaupungin kulttuurikenttää. Kansalaiskulttuuritoiminnasta on havaittavissa myös huomattavaa yhteneväisyyttä *kaupunkiaktiivisuuden* kanssa, jota luonnehtii muun muassa omaehtoisuus, aloitteellisuus, rakentavuus ja sijoittuminen kaupunkitilaan tai toiminnan liittyminen sen oloihin. Sen pohjalta, kuinka kansalaiskulttuuritoimintaa on tässä tutkimuksessa kuvattu, voidaan siitä havaita erityisesti yhteisöaktiivisuuden, tila-aktiivisuuden ja aktivismien tuen esiintymiä, kuin niitä kaupunkiaktiivisuuden tutkimuksessa on luokiteltu (Mäenpää ym. 2017, 241). Kuten analyysissä onkin jo esitetty, toiminta nojaa yhteisöllisyyteen ja tukee sen kehittymistä kulttuuritilojen ja tapahtumien muodossa, jotka samalla katutaiteen kanssa muovaavat kaupunkitilaa niin väliaikaisesti kuin myös pitkäkestoisemmin. Aktivismien tuen suhteen tulee huomioida, kuinka osalle kansalaiskulttuuritoimijoista toiminnan merkityksellisyys osaltaan muodostui toisten kulttuuritoiminnan mahdollistamisessa, sekä kuinka toimijat kertoivat antavansa taiteilijoille tilaa tuoda taidettaan esille tai tuovat muiden kulttuuritoimintaa viestinnässään julki. Tässä vertailussa kaupunkiaktiivisuuteen ja sen luokitteluihin ei niinkään ole tarkoituksena samaistaa ilmiötä, vaikka lähtökohtaisesti vaikuttaisikin siltä, että kansalaiskulttuuritoimintaa voitaisiin tarkastella kaupunkiaktiivisuuden näkökulmasta. Tavoitteena pikemminkin on selventää kansalaiskulttuuritoiminnan yhteyttä kaupunkikehitykseen aiemman tutkimuksen luoman tiedon ja ymmärryksen avulla.

Taulukko 2. Kansalaiskulttuuritoiminnan vaikutus kaupunkiympäristöön

	Osallisuutta, yhteisöllisyyttä, kaupunkikehittämistä	
Osallistumismahdollisuudet kaupunkilaisille	Toisten kulttuuritoimijoiden tukeminen	Viihtyvyyden, ajanvietto- ja toimintatapojen lisääminen
*kulttuuritapahtumien ja -tilojen toimintaperiaatteet *kulttuuritilat sosiaalisina tiloina *kulttuuritilat tekemisen paikkoina *tapahtumat taiteen kokemiseen	*mahdollisuudet muille taiteilijoille *muu tuki ja apu (tiedon levittäminen, viestintä)	*katutaiteesta esteettistä viihtyvyyttä *kaupungin kulttuuritarjonnan lisääminen *vaihtoehtoiset toimintamallit *kulttuuritilat sosiaalisina tiloina

Kootaan vielä lopuksi tutkimuksessa muodostettu näkemys kansalaiskulttuuritoiminnan vaikutuksesta kaupunkiympäristöön. Kuten tässä luvussa tuotiin aiemmin ilmi, kansalaiskulttuuritoimijat organisoivat kulttuuritiloja ja järjestävät tapahtumia, joille luonteenomaisia piirteitä ovat avoimuus, mukaan kutsuvuus, suvaitsevaisuus, tasa-arvoisuus ja ilmaisuus tai edullisuus. Kansalaiskulttuuritoimijat kutsuvat siis kaupunkilaisia osallistumaan kulttuuritoimintaan, eli he toiminnallaan tuottavat kaupunkiin tavoitettavaa, matalan kynnyksen kulttuuritarjontaa, joka ei vaadi osallistujalta esimerkiksi alan koulutusta tai merkittävää rahallista panostusta. Kansalaiskulttuuritoimijat edistävät toiminnallaan myös muiden kulttuuritoimijoiden (tai taitelijoiden) mahdollisuuksia tarjoamalla esimerkiksi esiintymismahdollisuuden tapahtumassa, sekä antamalla näyttelyaikaa tai mahdollisuuden oheistuotteiden myyntiin kulttuuritiloissaan. Voidaan siis katsoa kansalaiskulttuuritoiminnan kehittävästä kaupungin kulttuuritarjontaa ja -mahdollisuuksia niin rivikansalaisen kuin taiteilijoiden osalta. Runsaampaa kulttuuritarjontaa voidaan myös ajatella kaupungin elinviihtyvyyttä lisäävänä tekijänä, sekä kaupungin vetovoimatekijänä sisäänmuutolle ja turismille. Kansalaiskulttuuritoiminnan kautta kaupunkilaisilla on siis kasvaneet vapaa-ajantoiminnan mahdollisuudet, mutta tämän määrällisen lisäyksen ohella tulee huomioida laadullisen lisäys. Kansalaiskulttuuritoiminnassa esiintyy huomattavissa määrin vakiintuneista käytännöistä eriäviä toimintamalleja, joista toiminnan ilmaisuus tai vähäiset maksut ovat yksi tällainen seikka, mikä on merkittävimpiä tekijöitä kansalaiskulttuuritoiminnan saavutettavuuden taustalla. Osa toimijoista hyödyntää myös kolehtia, jotta esiintyviä taiteilijoita voidaan tukea rahallisesti, mutta samalla tapahtumat eivät sulje vähävaraisimpia pois. Eräs haastatelluista kuvasi, kuinka vaihtelevissa määrin heidän kulttuuritilassansa järjestettävissä tapahtumissa pyritään rikkomaan taiteilijan ja

yleisön välistä rajaa. Verrattuna vaikkapa taidemuseossa järjestettävässä näyttelyssä vierailuun, tällaisella menettelyllä taide voi tulla lähemmäksi osallistujaa, joka ei vain passiivisesti tarkastele, vaan tekee myös itse. Yksi haastateltu koki organisoimassaan kulttuuritilassa järjestetyn toiminnan olevan kaupunkilaisille vaihtoehtoinen tapa käyttää vapaa-aikaansa, kun virikkeet kaupungeissa painottuvat kuluttamiseen esimerkiksi ostoskeskuksissa tai anniskeluravintoloissa. Vaikka kaupungissa olevat vapaa-ajan virikkeet eivät tietenkään ole typistettävissä vain edellä mainittuihin, on huomioitava markkinatalouden keskeinen asema yhteiskuntajärjestelmässämme ja kuinka sen valta-asema ohjaa ihmisten käyttäytymistä tarjoamalla sen toimintalogiikalle ominaisia mahdollisuuksia. Tästä näkökulmasta katsottuna kuluttamisen toissijaisuus kansalaiskulttuuritoiminnassa tekee siitä vaihtoehtoisen vapaa-ajan toiminnan tavan, jonka määrän kaupungeissa voidaan olettaa olevan vähäisempää suhteessa markkinatalouden tarjoamiin virikkeisiin. Vaikka kansalaiskulttuuritoimintaa ei ole ensisijaisesti suunnattu millekään yhteiskuntaluokalle, voidaan sen katsoa tarjoavan merkittävän mahdollisuuden vähävaraisemmille kulttuuritoimintaan. Tämä oli yksi seikka, jota osa haastatelluista painotti pohtiessaan toimintansa merkitystä. Ilmaisuus, avoimuus ja toiminnan tapahtuminen paikoissa, joissa kulttuuritoimintaa ei ennen ole järjestetty, olivat toiminnan piirteitä, joista haastatellut kokivat merkityksellisyyttä. Kansalaiskulttuuritoiminta muokkaa kaupunkiympäristöä luoden pysyvämpiä tai väliaikaisia tiloja matalan kynnyksen kulttuuritoimintaan, mikä tarjoaa osallistumismahdollisuuksia kaupunkilaisille ja toisille taiteilijoille, sekä vaihtoehtoisia toimintatapoja. Tällä tavoin se asettuu osaksi kaupungin kehittämistä.

4. JOHTOPÄÄTÖKSET JA JATKOTUTKIMUS

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin, mitä omaehtoinen kulttuuritoiminta merkitsee sitä harjoittaville tamperelaisille heidän henkilökohtaisten elämiensä tasolla, kuin myös laajemmin Tampereen kaupunkiyhteisön kontekstissa. Tutkimuksen tavoitteena oli kasvattaa tietoa ja lisätä ymmärrystä siitä, millaista arvoa tai hyötyä omaehtoisesta kulttuuritoiminnasta on sitä harjoittaville ja kaupunkiyhteisölle. Tutkimuksen ensimmäisessä osassa ilmeni, että tamperelaiset kansalaiskulttuuritoimijat kokevat toimintansa olevan itsensä toteuttamisen aluetta, sosiaalista yhteistekemistä ja sen kautta on mahdollista kehittää työelämälle olennaista inhimillistä pääomaa. Mainitut piirteet toiminnassa muodostavat taustan vastaukselle ensimmäiseen tutkimuskysymykseen: kansalaiskulttuuritoiminnan harjoittaminen tukee henkilön hyvinvointia ja yhteiskunnallista osallisuutta. Kun tutkimuksen toisessa osassa tarkasteltiin kansalaiskulttuuritoimijoiden arvioita heidän harjoittamansa toiminnan vaikutuksista muihin ihmisiin ja kaupunkiympäristöön, huomattiin toiminnan tuottavan osallistumismahdollisuuksia kulttuuriaktiiviteetteihin muille kaupunkilaisille, tukevan toisia kulttuuritoimijoita ja lisäävän kulttuuriaktiiviteettien tarjonnan kautta kaupungin viihtyvyyttä, sekä mahdollisia ajanvietto- ja toimintatapoja. Näiden toiminnan piirteiden varaan rakentuu vastaus toiseen tutkimuskysymykseen: kansalaiskulttuuritoiminta on osaltaan sitä harjoittavien toimijoiden yhteiskunnallista osallistumista, joka muokkaa kaupunkiympäristöä monipuolistamalla kaupungin kulttuurikenttää, niin määrällisesti kuin myös laadullisesti vaihtoehtoisin toimintatavoin. Siten kansalaiskulttuuritoiminta nähdään osaltaan olevan kaupungin kehitykseen vaikuttavaa kansalaisosallistumista.

Onnistuiko tutkimus määrittelemissään tavoitteissaan? Varsinaisen uuden tieteellisen tiedon tuottamisen osalta tutkimuksen anti on vähäinen. Kuten luvussa ”1.1. Aiempi tutkimus” osoitettiin, kulttuuritoiminnan ja yhteiskunnallisen osallistumisen yhteys hyvinvointiin on tieteellisessä keskustelussa tunnustettua. Tältä osin tutkimus asettuu myötävirtaan aiemman tutkimuksen kanssa, mutta kuitenkin tuoden tähän oman panoksensa tarkastellessaan alueellisesti rajattua sosiaalista ilmiötä *tamperelaista omaehtoista kansalaiskulttuuritoimintaa*. Kansalaisosallistumisen vaikutusta kaupunkikehitykseen on myös tutkittu, eikä tämä tutkimus siihenkään tuo varsinaisesti uutta tietoa ilmiön teoreettisella tasolla. Kuitenkin erityisesti tässä suhteessa tutkimuskohteen paikallinen rajaaminen Tampereelle onnistuu tuottamaan sille ominaista tietoa. Tutkimus siis valottaa, millaista tamperelainen omaehtoinen kansalaiskulttuuritoiminta on ja mitä sillä on tarjota kaupunkiyhteisölle, kuvaten siten sen potentiaalia kaupunkikehitykselle. Tämä tosin asettaa jokseenkin kyseenalaiseksi tutkimuksen työstämisen aikana tehdyn päätöksen jättää pois Tampereen tarkastelemisen omaehtoisen kulttuuritoiminnan toimintaympäristönä. Tämän tutkiminen olisi olennaista, jotta

saataisiin kattavampaa tietoa siitä, millaiset seikat edesauttavat tai toisaalta estävät toiminnan onnistumista. Esimerkiksi tämän tutkimuksen esittämät näkemykset kansalaiskulttuuritoiminnan yhteydestä hyvinvointiin ja osallisuuteen, sekä näiden toteutumisen laajuus, voidaan olettaa olevan tietyissä määrin riippuvaisia siitä, millainen toimintaympäristö on ja asettuvatko muut toimijat siinä yhteistyöhön vai vastarintaan kansalaiskulttuuritoiminnan kanssa. Toimintaympäristön tutkiminen olisikin looginen suunta jatkotutkimukselle, kuin myös tämän tutkimuksen näkökulmien tarkasteleminen suuremmalla otannalla. Myös toiminnan muiden osapuolien, kuten kaupunkiorganisaation ja satunnaisemmin osallistuvien kaupunkilaisten, kertomusten tarkasteleminen tarjoaisi laajemman kokonaiskuvan kansalaiskulttuuritoiminnan vaikutuksista kaupunkiyhteisöön. Palataan kappaleen alussa esitettyyn kysymykseen. Tutkimus valaisee kansalaiskulttuuritoimijoiden toiminnalleen antamia merkityksiä ja sitä arvoa, mikä toiminnalla on heille itselleen, sekä heidän näkemyksiään toimintansa merkityksestä ja vaikutuksista Tampereelle ja sen kaupunkiyhteisölle. Tutkimuksen tuottama tieto ei aseta aiempaa tietoa kyseenalaiseksi, vaan sen anti on pikemminkin nähtävissä hyvinvoinnin, osallisuuden ja kansalaisosallistumisen tutkimuksen tietovarantoa täydentävänä.

LÄHDELUETTELO

- Allardt, Erik (1993). Having, Loving, Being: An Alternative to the Swedish Model of Welfare Research. Teoksessa Martha Nussbaum & Amartya Sen (toim.) *The Quality of Life*. Oxford: Oxford University Press, 88–94
- Burns, Nancy & Grove, Susan K. (1997) *The practice of nursing research. Conduct, critique & utilization*. Philadelphia: W.B. Saunders Company
- Bäcklund, Pia & Häkli, Jouni & Schulman, Harry (2017) Lukijalle: Kansalaisosallistumisen muuttuva kenttä. Teoksessa Pia Bäcklund, Jouni Häkli & Harry Schulman (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*. Tampere: Tampere University Press, 5–12
- Coleman, James S. (1990) *Foundations of Social Theory*. Cambridge, MA: Belknap
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2008). *Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press
- Hyypä, Markku T. (2011). Elinvoimaa yhteisöstä. *Tieteessä tapahtuu* 29:8, 15–18
- Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leemann, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 33/2017. Helsinki
- Isotalo, Merja (2012). Taide hyvinvointia edistämässä. *Interdisciplinary Studies Journal*, 2(1), 15–31
- Kuusimäki, Aino (2017). Moderaattorit ja verkosto-osallisuus yhdyskuntasuunnittelussa – Tapaukset Berliinissä ja Helsingissä. Teoksessa Pia Bäcklund, Jouni Häkli & Harry Schulman (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*. Tampere: Tampere University Press, 80–98
- Mäenpää, Pasi & Faehnle, Maija & Schulman, Harry (2017). Kaupunkiaktivismi, jakamistalous ja neljäs sektori. Teoksessa Pia Bäcklund, Jouni Häkli & Harry Schulman (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*. Tampere: Tampere University Press, 239–259
- Räsänen, Pekka (2014). Talous osana yhteiskuntaa. Teoksessa Jani Erola & Pekka Räsänen (toim.) *Johdatus sosiologian perusteisiin*. Helsinki: Gaudeamus, 37–49
- Saaristo, Kimmo & Jokinen, Kimmo (2004). *Sosiologia*. Helsinki: WSOY

Strauss, Anselm L., & Corbin, Juliet (1998). *Basics of qualitative research. Procedures and techniques for developing grounded theory*. (2. painos) London: Sage.

Swedberg, Richard (2003). *Principles of Economic Sociology*. Princeton: Princeton University Press

Tuurnas, Sanna & Haveri, Arto (2017). Kuulemisesta kumppanuuteen? Palvelujen yhteistuotanto asuinalueen kehittämässä. Teoksessa Pia Bäcklund, Jouni Häkli & Harry Schulman (toim.) *Kansalaiset kaupunkia kehittämässä*. Tampere: Tampere University Press, 58–79

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Uudistettu laitos. Helsinki: Tammi

Uusitalo, Hannu & Simpura, Jussi (2020) Erik Allardt hyvinvoinnin tutkijana. *Yhteiskuntapolitiikka-lehti* 85: 5–6, 579–587

Digitaaliset lähteet:

Kerola, Jaana. Mielenosoittaja: ”Päätäjät eivät tajua, että Tampere on Suomen vaihtoehtokulttuurinen pääkaupunki”, *Aamulehti* (2017), <https://www.aamulehti.fi/a/24416382>, Viitattu 30.1.2021

Siltamäki, Tuija. Omilla ehdoilla, *Helsingin Sanomat* (2019), <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-2000006255383.html> . Viitattu 30.1.2021

Tampere. *Kohti kulttuuripääkaupunkia 2026*. <https://tampereregion2026.fi/tutustu/>. Viitattu 9.2.2021

Tampere. *Teemojen selitykset*. <https://tampereregion2026.fi/teemojen-selitykset/>. Viitattu 9.2.2021

LIITTEET

LIITE 1. TUTKIMUKSEN ESITTELYKIRJE

Hei,

Olen Janne Väisänen ja opiskelen Tampereen yliopiston yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelmassa sosiologiaa. Teen kandidaatintutkielmaa tamperelaisista kulttuuritoimijoista, joiden toimintaa luonnehtii omaehtoisuus ja tee-se-itse -henki. Tutkielman työnimi on tällä hetkellä ”Tamperelaiset kulttuuriaktiivit vaikuttajina”. Kerään tutkielmani aineiston haastatellen neljää henkilöä ja nyt kysyisinkin, olisitko halukas osallistumaan tutkimukseeni haastateltavana?

Tutkimukseni tavoitteena on tuottaa tietoa kansalaislähtöisen kulttuuritoiminnan suhteesta vaikuttamiseen ja kaupunkitilaan. Haastatteluissa kysyn merkityksistä, motiiveista ja arvoista toiminnan taustalla, vaikuttamiskokemuksista ja kaupunkitilasta toimintaympäristönä.

Olen suunnitellut haastattelun tapahtuvan Sinulle tärkeässä/oleellisessa paikassa kulttuuritoimintasi kannalta. Jos tällaista paikkaa ei ole, tai se ei haastattelutilanteeseen sovellu, voimme sopia paikan yhdessä. Haastattelujen oletettu kesto on tunnista kahteen ja haastatteluun osallistuminen ei edellytä Sinulta ennakkovalmistautumista. Haastattelut äänitetään nauhurilla tai puhelimen sovelluksella ja äänitiedostot hävitetään tutkimusraportin valmistuttua. Kerättävää haastatteluaineistoa käsitellään hyvän tieteellisen tutkimustavan mukaisesti. Äänitallenteet litteroidaan tekstiaineistoksi, josta poistetaan suorat tunnistetiedot. Aineistoa säilytetään turvallisesti ja hävitetään analyysin valmistettua. Valmis tutkielma julkaistaan Tampereen yliopiston TREPO-julkaisujärjestelmässä toukokuussa 2020. Haastattelut on tarkoitus toteuttaa tammikuun aikana. Pyytäisinkin vastausta tähän viestiin mahdollisimman pian, mutta viimeistään kahden viikon sisällä tästä sähköpostista (5.1).

Otathan minuun yhteyttä, oli kyse sitten lisätietojen halusta, kieltäytymisestä tai suostumuksesta!
Ystävällisin terveisin, Janne Väisänen

LIITE 2. Lomake: tutkittavien suostumus ja tutkielman esittely

Olen Tampereen yliopiston opiskelija yhteiskuntatutkimuksen tutkinto-ohjelmassa. Teen kandidaatin tutkielmaa seuraavasta aiheesta: Tamperelaiset kulttuuriaktiivit vaikuttajina. Kerään tutkielmaani varten aineistoa haastatteleamalla tamperelaisia omaehtoista kulttuuritoimintaa harjoittavia henkilöitä.

YHTEYSTIETONI OVAT

Opiskelijan nimi Janne Väisänen

Yliopiston sähköpostiosoite *****

TUTKIMUKSEN ESITTELY

Tutkimukseni käsittelee tamperelaisten kulttuuriaktiivien kokemuksia ja näkemyksiä harjoittamastaan kulttuuritoiminnasta, vaikuttamisesta ja kaupunkitilasta toimintaympäristönä. Tutkimukseni tavoitteena on tuottaa tietoa kansalaislähtöisen kulttuuritoiminnan suhteesta vaikuttamiseen ja kaupunkitilaan - tätä tarkastelen haastateltavien kertomien toiminnan merkityksien, vaikuttamiskokemusten ja Tamperetta toimintaympäristönä koskevan puheen avulla.

Kyseessä on kvalitatiivinen tutkimus, jossa aineistonkeruu tapahtuu puolistrukturoiduin teemahaastatteluin tammi- ja helmikuun 2020 aikana. Haastattelujen oletettu kesto on tunnista kahteen ja erityistä valmistautumista haastateltavan puolelta ei odoteta. Haastattelut äänitetään nauhurilla ja puhelimen sovelluksella, jotta jos toinen äänitiedostoista tai laitteista vaurioituu, on varaäänite olemassa. Äänitiedostot hävitetään tutkimusraportin valmistuttua.

INFORMOINTI HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ

Olen saanut sekä kirjallista että suullista tietoa yllä kuvatusta tutkimuksesta ja mahdollisuuden esittää siitä kysymyksiä.

Olen saanut tiedon, että aineistoa (esim. nauhoitettua haastatteluani) käsitellään seuraavasti:

1. Aineiston salassapito turvataan niin, että aineistoa käsittelevä opiskelija allekirjoittaa tämän suostumuksen ja hänen on siten suojattava aineisto ulkopuolisilta, eikä hänellä ole oikeutta kertoa kenellekään tutkimuskohteen / haastateltavan henkilökohtaisia tietoja.
2. Tutkimusraportissa (kandidaatin tutkielma) henkilökohtaiset tietoni muokataan muotoon, jossa nimeni, asuinpaikkakuntani, työpaikkani tai muut tunnistamisen mahdollistavat tiedot eivät käy ilmi. Muutenkin pyritään varmistamaan, ettei yksittäisiä haastateltavia voi tunnistaa tutkimusraportista. Siitä huolimatta on mahdollista, että haastateltavan tunteva tai tämän toimintaa läheltä seurannut voi tunnistaa henkilön jonkin tutkimuksessa raportoidun asian perusteella.
3. Tutkielmaa tekevän opiskelijan lisäksi aineistoa tarkastelevat tarvittaessa vain tutkielman ohjaajat. Tällöinkin varmistetaan, että osallistujien identiteetti on suojattu.
4. Kandidaatin tutkielmaa varten kerättyä aineistoa voidaan käyttää myös opiskelijan pro gradu - tutkielmassa, minkä jälkeen aineisto hävitetään.

Ymmärrän, että tietojen luovuttaminen sekä tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja että minulla on oikeus kieltäytyä siitä milloin tahansa syytä ilmoittamatta. Keskeyttämistilanteessa tutkija varaa itselleen oikeuden käyttää siihen mennessä kerättyä aineistoa.

Henkilötietojesi käsittely on tarpeen yleisen edun mukaisen tieteellisen tutkimuksen toteuttamiseksi tietosuojalain 4 § 3-kohdan perusteella. Erityisiä henkilötietoryhmiä käsitellään tieteellistä tutkimusta varten tietosuojalain 6 §:n 7-kohdan mukaisesti. Henkilötietoja ei luovuteta ulkomaille eikä tässä mainitsemattomille tahoille. Henkilötietoja säilyttää tutkimuksen tekijä vain tutkimuksen käynnissä olon ajan.

Tutkimukseen osallistuessasi Sinulle kuuluu oikeus saada pääsy tietoihin, oikaista tietoja, rajoittaa tietojen käsittelyä ja vastustaa henkilötietojen käsittelyä. Tieteellisen tutkimuksen yhteydessä edellä mainituista oikeuksista voidaan poiketa kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Sinulla on oikeus tehdä valitus henkilötietojen käsittelyä valvovalle viranomaiselle, jos epäilet henkilötietojasi käsiteltävän vastoin tietosuojalainsäädäntöä. Henkilötietoja ei käytetä automaattisessa päätöksenteossa.

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISEEN

Osallistun tutkimukseen vapaaehtoisesti. Olen saanut tietoa tutkimuksesta kirjallisesti, ja minulle on annettu mahdollisuus keskustella ja esittää kysymyksiä tutkimukseen liittyvistä asioista.

Tutkimuksessa käsitellään henkilötietoja kuten nimi, ammattinimike, organisaatio ja sähköpostiosoite. Haastatteluissa saattaa tulla esiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, kuten poliittisia mielipiteitä.

Antamiani tietoja käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimusaineistoa ei luovuteta arkistoitavaksi tutkielman valmistumisen jälkeen.

_____ Suostun yllä kuvattuun tutkimukseen ja siihen, että haastatteluni tallennetaan ja sen jälkeen litteroidaan eli muutetaan tekstimuotoon.

_____ Minua on informoitu Euroopan unionin tietosuoja-asetuksen (2016/679) mukaisesta henkilötietojen käsittelystä ja sen perusteista koskien yllä kuvattua tutkimusta.

Päivämäärä _____

Tutkielman tekijän allekirjoitus ja nimenselvennys

LIITE 3. Haastattelurunko

1. Taustoittavaa ja yleistä tietoa

- a) Kertoisitko alkuun itsestäsi kulttuuritoimijana? (Kuka olet? Mitä teet työksesi? Työllistätkö tai pyritkö työllistämään itsesi taiteilla tai kulttuurin saralla? Minkälaisia projekteja sinulla on tällä hetkellä meneillään?)
- b) Miten luonnehtisit itseäsi kulttuurialan toimijana? (Esim. Millä kulttuurin aloilla toimit? Kuinka kauan olet ollut mukana kulttuuritoiminnassa? Miten luonnehtisit harjoittamaasi toimintaa? Kuinka paljon käytät aikaa kulttuuritoimintaan?)
- c) Miten olet päätenyt nykyiseen asemaasi? (Toiminnan historiaa: Kuinka kiinnostuit (omaehtoisesta) kulttuuritoiminnasta? Oletko opiskellut taide- tai kulttuurialaa? Minkälainen polku siitä seurasi?)

2. Merkityksistä

- a) Mitä kansalaislähtöinen/omaehtoinen kulttuuri merkitsee sinulle?
- b) Mitä harjoittamasi kulttuuritoiminta merkitsee sinulle itsesi tuottamana tai siihen osallistuvana?
- c) Miten luonnehtisit suhdettasi seuraaviin termeihin: vaikuttaminen, osallisuus, aktivismi, vaihtoehtokulttuuri, alakulttuuri? Mikä termi kuvaa omaa toimintaasi/toimijuuttasi parhaiten? (Ei tarvitse olla edellä mainittu)
- d) Mikä sinulle on tärkeää toiminnassasi ja mitkä ovat tärkeimpiä tavoitteita työssäsi/harrastuksessasi kulttuurin parissa?
- e) Millaista kulttuuria haluat edistää? Miten se näkyy omassa toiminnassasi?
- f) Mikä motivoi sinua (kulttuuri)toiminnassasi?
- g) Onko kulttuuritoiminnallasi jokin arvopohja? Millainen?

3. Vaikuttamisesta

- a) Liittyykö kulttuuritoimintaasi vaikuttaminen? Jos kyllä, niin millä tavoin?
- b) Oletko saanut toimintasi kautta vaikuttamisen kokemuksia? Millaisia? (Vaikutukset itseesi? Vaikutukset muihin? Vaikutukset kaupunkitilaan?)

- c) Pyritkö vaikuttamaan toiminnallasi? Jos kyllä, niin mihin pyrit vaikuttamaan?
- d) Pyritkö vaikuttamaan toiminnallasi poliittisesti / yhteiskuntaan? (Vaikuttaminen alueellisella -, kansallisella-, globaalilla tasolla?)
- e) Mitä pidät tärkeimpänä toimintasi saavutuksena? Miksi?

4. Toimintaympäristö ja kaupunkitila

- a) Miten kuvailisit suhdettasi Tampereen kaupunkitilaan? Mikä merkitys kaupunkitilalla on harjoittamallesi kulttuuritoiminnalle? Millaiset puitteet Tampereella on toteuttaa sitä kulttuurityötä, jota itse edustat tai haluat edustaa? (Mahdollisuudet / esteet? Parasta / huonointa?)
- b) Millaiset tilat inspiroivat tai mahdollistavat toimintasi? Oletko kohdannut ongelmia tai vaikeuksia liittyen tiloihin? Millaisia ja miten tilanne eteni?
- c) Mitkä seikat edesauttavat toiminnan onnistumista? Mitkä seikat aiheuttavat haasteita toiminnalle? (Mitä haasteita työhön liittyy?)
- d) Millainen merkitys yhteisöllisyydellä on toiminnallesi?
- e) Oletko kulttuuritoimintasi puolesta tehnyt yhteistyötä kaupunkiorganisaation kanssa? Jos olet, niin millaisia kokemuksia nämä ovat olleet?
- f) Miten kuvailisit kansalaiskulttuuritoimijoiden asemaa Tampereella?
- g) Jos saisit vapaasti päättää, muuttaisitko joitain asioita toiminnanedellytyksien parantamiseksi?

5. Lopuksi

- a) Lisättävää? Muita ajatuksia aihepiiristä?